

Bomenbeleidsplan 2018-2033

*Een groene gemeente waarin het fijn
wonen, werken en recreëren is*

Afdeling: Beheer Openbare Ruimte (BOR)

Datum: oktober 2018 - versie: definitief

Voorwoord

Onze inwoners waarderen het groene karakter van Hendrik-Ido-Ambacht en dit karakter willen we blijven koesteren. Een groene gemeente heeft vele tinten groen: denk aan bij-vriendelijke bloemenmengsels in de berm, parken, groene tuinen en groene daken. Zelfs het gebruik van schone energie valt eronder! Bomen nemen in een groene gemeente een bijzondere plaats in. Sommige bomen kunnen eeuwen oud worden en dragen bij aan de herkenbaarheid van de omgeving. Bomen brengen de natuur het dorp in en hebben een gunstige invloed op het welzijn van mens en dier. En ze zetten CO₂ om in zuurstof. Alle redenen dus om zuinig te zijn op onze bomen en de komende jaren het aantal bomen zelfs te vergroten.

Voor u ligt het bomenbeleidsplan 2018-2033 van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Het is de leidraad voor een groene toekomst van onze gemeente. Ik ben ervan overtuigd dat we met dit nieuwe bomenbeleidsplan onze leefomgeving nog meer duurzaam groener kunnen maken.

Een goed bomenbeleid beschermt de bomen. Toch is het belangrijk om in het beleid ook vast te leggen hoe we omgaan met bomen als er andere keuzes gemaakt worden en verwijderen van bomen noodzakelijk is. Bijvoorbeeld omdat ze ziek zijn, of omdat er geen ruimte meer is op de plek waar ze staan. Ik realiseer me ook dat de aanwezigheid van bomen of het verwijderen van bomen een onderwerp is wat kan leiden tot stevige discussies of zelfs tot procedures bij de rechtbank. En waar bomen door de één gewaardeerd worden op een bepaalde locatie kan de aanwezigheid voor anderen een bron van ergernis zijn. Dit levert een spanningsveld op waarbij er niet voor iedereen een gewenste oplossing kan zijn.

Met dit bomenbeleidsplan vereenvoudigen we ook de kapvergunningsprocedure. Deze is transparanter gemaakt waardoor het voor inwoners duidelijker is wat de procedure inhoudt. En goed om te weten: alle bomen die wij verwijderen in het openbare gebied vervangen wij door nieuwe aanplant, als het mogelijk is op dezelfde locatie of anders elders in de gemeente.

Onze gemeente is en blijft groen, nu en in de toekomst!

Ralph Lafleur

Wethouder Duurzaamheid, Ruimte, Mobiliteit & Wonen

Inhoud

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	7
Leeswijzer.....	8
Aanleiding.....	9
Hoofdstuk 1. Doelstellingen.....	10
Belangrijke subdoelen zijn daarbij:.....	10
Uitgangspunten:.....	10
Hoofdstuk 2. Kapbeleid.....	12
Algemeen.....	13
Dereguleren.....	13
Beschermingsniveaus.....	13
Uitgangspunt kapbeleid.....	13
Alle beschermwaardige bomen zijn bekend.....	14
Boomstructuren.....	14
Particuliere bomen.....	14
Jaarverslag.....	14
Hoofdstuk 3. Bomen in Hendrik-Ido-Ambacht.....	15
Algemeen.....	15
Samenvatting bevindingen boominventarisatie.....	15
Hoofdstuk 4. Inrichting.....	16
Inrichting en ontwerp.....	16
Biodiversiteit.....	16
Differentiatie.....	16
Afwegingen in de ontwerpfase.....	17
Van inrichting naar beheer.....	17
Hoofdstuk 5. Beheer.....	19
Aandachtspunten.....	20
Differentiatie.....	20
Cyclisch onderhoud.....	21
Ziekten en aantastingen.....	22
Procedure voor overlast.....	22
Hoofdstuk 6. Kaders voor beleid.....	24
Nationaal.....	24
Regionaal.....	24
Lokaal.....	25

Overstap naar de Omgevingswet	27
Hoofdstuk 7. Communicatie en participatie.....	28
Communicatie	28
Participatie	29
Hoofdstuk 8. Financiën.....	31
Niet ingecalculerde situaties en risico's	32
Bijlagen	33
Bijlage A Begrippenlijst.....	34
Bijlage B Aanwijscriteria voor bomen per beschermingsniveau.....	37
Bijlage C Bomen in bestemmingsplannen.....	41
Bijlage D Monumentale bomen Bomenstichting	43
Bijlage E Lijst van particuliere waardevolle bomen.....	44
Bijlage F Criteria voor overlast	45
Bijlage G Beslisboom.....	50
Bijlage H Kenmerken bomenbestand Hendrik-Ido-Ambacht	51
Bijlage I Functies van bomen	54

Samenvatting

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zet zich in voor een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand, voor nu en voor de toekomst. Dit houdt in dat de inwoners van de gemeente en volgende generaties er plezier aan kunnen beleven. Om een duurzaam bomenbestand te realiseren dient een boom vakkundig gesnoeid en begeleid te worden, wordt er bij het plaatsen van een boom rekening gehouden met de grondsoort en factoren als wind, vorst, verharding en vochtigheid. En worden er boomsoorten geplaatst die passen bij de locatie en de standplaats (ondergronds en bovengronds), waarbij er voldoende ruimte is en de bomen jaren meegaan. Op deze wijze wordt een bomenbestand gecreëerd die de kwaliteit heeft om te blijven bestaan.

De algemene uitgangspunten zijn:

- Het behoud van bomen. De gemeente telt 12.662¹ gemeentelijke bomen, dit aantal wordt de komende 4 jaar uitgebreid naar 13.162. Het totaal aantal gemeentelijke bomen komt hierdoor op 13.162 en vormt de absolute ondergrens qua aantal bomen.
- Het versterken van de biodiversiteit. Door de biodiversiteit te versterken bieden we bijen en andere verstuivers een goede leefomgeving met geschikte boomsoorten.
- De kwaliteit van het bomenbestand wordt verbeterd, door te werken met strenge kwaliteitseisen bij aanplant en beheer.
- Het verminderen van overlast door de juiste boom op de juiste plek te zetten, door bij het plaatsen rekening te houden met de grondsoort en factoren als wind, vorst, verharding en vochtigheid.
- Ruimte en aandacht voor burgers. Inwoners worden betrokken bij de uitvoering van het bomenbeleid en krijgen genoeg informatie en duidelijke richtlijnen bij overlast.
- Een 3-jaarlijkse cyclus voor het bomenbeheer. Jaarlijks wordt 1/3 van het bomenbestand geïnspecteerd.
- Elke boom beschikt over een digitaal paspoort waarin informatie over de soort, plaats en status (conditie, leeftijd en bijzonderheden) zijn opgenomen.
- Alle bomen zijn belangrijk. Veel bomen - zowel gemeentelijk als particulier - zijn het beschermen waard. Op de 'Groene Kaart' wordt daarom vastgelegd voor welke beschermwaardige bomen een ontheffing nodig is. De regelgeving voor bewoners wordt op deze wijze vereenvoudigd.

¹ Het aantal bomen is afkomstig uit de boominventarisatie die van 1 t/m 22 mei (2017) is gehouden. Het betreffen de bomen die bij de gemeente in beheer zijn. De bomen in Sandelingen-Ambacht en de Sophiapolder worden niet beheerd door de gemeente en vallen hier buiten.

Leeswijzer

In de aanleiding worden de redenen beschreven waarom er een nieuw bomenbeleidsplan ligt. In de volgende hoofdstukken vindt er een uitwerkingslag plaats voor een beter bomenbeleid en een toelichting op het beheer en onderhoud. De volgende hoofdstuk indeling is hierbij tot stand gekomen:

In het eerste hoofdstuk worden de doelstellingen van het bomenbeleidsplan opgesomd, met heldere en duidelijke uitgangspunten.

Hoofdstuk 2 geeft de verandering in het kapbeleid weer, zoals de werkwijze omtrent de ontheffing voor kap.

In mei 2017 is er een Boomveiligheidscontrole en Onderhoudsinventarisatie (hierna BVO) uitgevoerd. Een samenvatting van de resultaten is weergegeven in hoofdstuk 3.

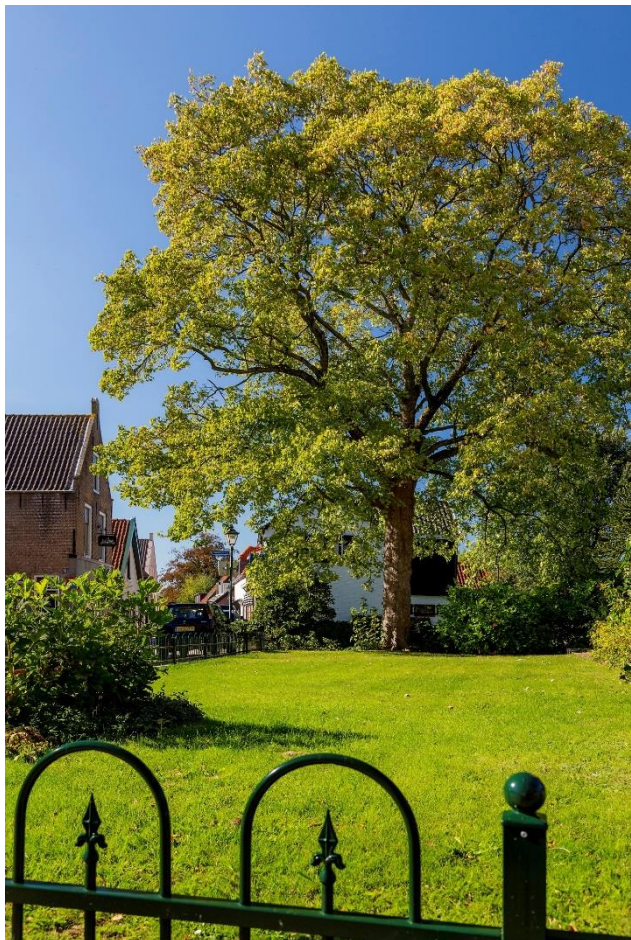
De resultaten uit de BVO zijn gebruikt om uitgangspunten en richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte op te stellen. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 4.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de stap gemaakt van inrichting naar beheer en worden de beheeruitgangspunten/richtlijnen beschreven.

De diverse beleids- en wettelijke kaders waar rekening mee gehouden moet worden bij de uitvoering van het bomenbeleidsplan worden beschreven in hoofdstuk 6.

In hoofdstuk 7 worden de communicatie- en participatiebeginselen beschreven.

De basale financiële gevolgen van het bomenbeleidsplan worden inclusief mogelijke risico's beschreven in hoofdstuk 8.

Aanleiding

Hendrik-Ido-Ambacht groeit en bloeit. Bomen bieden een prachtig beeld: de weerspiegeling in het water, het kleurspel in de herfst, de bloesem in het voorjaar en de vele 'kastanje zoekende kinderen' aan de wateringsingel in de maanden september en oktober. Voor diverse dieren als vogels, vleermuizen en insecten zijn bomen belangrijke nestel- en foerageerplaatsen. Bomen zorgen voor een aantrekkelijke en herkenbare leefomgeving voor bewoners en bezoekers van het dorp.

Als erkenning voor de grote waarde die de groene gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft voor al haar bewoners, ligt er een nieuw bomenbeleidsplan. Het bomenbeleidsplan 2018-2033 is de opvolger van het oude bomenbeleidsplan (2009), die een actualisatieslag verdiende. Nieuwe behoeften, andere leefgewoonten, maatschappelijke ontwikkelingen en de groei van de gemeente vragen om een nieuwe invulling van bomen in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Voornemens die in het coalitieprogramma 2018-2022 'Gewoon Ambacht' staan beschreven zijn in dit beleid verder uitgewerkt.

Bijzondere aandacht is er in dit bomenbeleidsplan voor het op peil houden en vergroten van het aantal gemeentelijke bomen. Gelijktijdig wordt er sterk ingezet op het kwalitatief verbeteren van het bomenbestand. Met als uitgangspunt het duurzaam inrichten van gebieden, waarmee de biodiversiteit wordt versterkt.

Bomen helpen ook bij het aanpassen aan klimaatwisselingen; ze bieden verkoeling bij hitte, hebben een waterbergende werking bij regen, vangen stof af, beïnvloeden de luchtvochtigheid en breken de wind. Bomen zijn strategische elementen die ingezet worden om de gemeente meer klimaat adaptief te maken. Klimaatadaptatie draagt bij aan een comfortabel, leefbaar en aantrekkelijk dorp. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht spant zich in om een prettig woon- en leefklimaat te realiseren waar klimaatverandering minimale invloed heeft op de gezondheid en welzijn van haar inwoners. De doelstellingen van het bomenbeleidsplan dragen direct bij aan een aantrekkelijk en leefbaar dorp voor nu en in de toekomst.

In de afgelopen jaren heeft de trend naar meer dereguleren en minder regeldruk bij gemeenten doorgezet. Gemeenten willen burgers en bedrijven het vertrouwen geven, meer loslaten en regels vereenvoudigen. De inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 onderstreept deze ontwikkeling naar minder en overzichtelijke regels, lokaal maatwerk en vertrouwen in burgers.

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht staat niet stil en gaat mee in deze ontwikkeling. De gemeente gaat werken met een 'Groene Kaart' waarop alle beschermwaardige bomen staan waarvoor een kapverbod geldt. Bomen die niet op de Groene Kaart staan zijn vergunningsvrij. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht werkt de voorzet die gegeven is in het oude bomenbeleidsplan (2009-2019) om te gaan werken met een Groene Kaart in dit bomenbeleid dus verder uit.

Hoofdstuk 1. Doelstellingen

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zet in op een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand en heeft voor de komende jaren de volgende visie:

"Een groene gemeente waarin het fijn wonen, werken en recreëren is"

Belangrijke subdoelen zijn daarbij:

- *Het behouden van bomen in een groene en gezonde leefomgeving.* Hendrik-Ido-Ambacht wil graag een fijne omgeving bieden om in te wonen, werken en recreëren. Bomen zijn in deze leefomgeving belangrijke groene elementen. Naast de groene aankleding dragen bomen bij aan een betere luchtkwaliteit, gelijkmatiger waterafvoer, een stabielere temperatuur en een meer diverse fauna.
- *De biodiversiteit wordt versterkt.* Om de biodiversiteit te versterken bieden we bijen en andere verstuivers een goede leefomgeving met geschikte boomsoorten.
- *Een kwalitatief goed en passend bomenbestand.* Hendrik-Ido-Ambacht wil de kwaliteit van het gemeentelijke bomenbestand de komende 15 jaar verbeteren. De kwaliteit van het bomenbestand wordt verbeterd, door te werken met strenge kwaliteitseisen bij aanplant en beheer.
- *Een duurzaam bomenbestand.* Het verminderen van overlast en (boom)ziekten door de juiste boom op de juiste plek te planten.
- *Ruimte en aandacht voor inwoners.* Inwoners van Hendrik-Ido-Ambacht denken mee over hun eigen groene leefomgeving. De gemeente wil hen daar binnen vastgestelde kaders de ruimte voor geven. Ook wil de gemeente haar inwoners duidelijke informatie over bomen geven².
- *Verminderen van de regeldruk.* De groene kaart leidt tot een verminderde regeldruk.

Uitgangspunten:

- Er zijn 12.662 gemeentelijke bomen, dit aantal wordt de komende 4 jaar uitgebreid naar 13.162. Het totaal aantal gemeentelijke bomen komt hierdoor op 13.162 en vormt de absolute ondergrens qua aantal bomen. Voor elke gemeentelijke boom die gekapt wordt zal een nieuwe, passende boom terugkomen. Als dit niet (meer) in het betreffende plant gat of in een bepaalde buurt past zal elders binnen de gemeentegrenzen ruimte gevonden worden.
- Er wordt gewerkt volgens vastgelegde eenduidige eisen voor de inrichting van groeiplaatsen (onder- en bovengronds) en bomenbeheer conform het Handboek Bomen. Het uitgangspunt is dat het bomenbestand kwalitatief goed is. Er zijn duidelijke afspraken met andere vakdisciplines. De complete inrichting van de openbare ruimte kan zo beter worden afgestemd. Bomen krijgen op deze wijze de belangrijke plek en bescherming die nodig is.
- Bij het (opnieuw) inrichten en beheren van de openbare ruimte wordt er gezocht naar de meest duurzame oplossing. Overweging hierbij is de functievervulling in de toekomst en het heterogener maken van de boompopulatie in Hendrik-Ido-Ambacht. Diversiteit in boomsoorten vermindert de kwetsbaarheid voor boomziekten.

² Bijvoorbeeld via de kaders zoals beschreven in de Participatie nota

- Zowel bij inrichting met bomen als bij het beheer en onderhoud wordt het belang van inwoners meegewogen. Bij (her)inrichting van de openbare ruimte met bomen worden bewoners betrokken, om te adviseren en/of mee te beslissen. Het belang van de openbare ruimte als geheel en de positie van de bomen daarbinnen vormen daarbij de basis. Met heldere, eenduidige en toegankelijke informatie en communicatie maakt de gemeente aan haar inwoners duidelijk waarom bepaalde beheermaatregelen genomen worden.
- Alle bomen zijn belangrijk. Veel bomen - zowel gemeentelijk als particulier - zijn het beschermen waard. Bomen worden ingedeeld in beschermingsniveaus (bijlage B, criteria en randvoorwaarden per beschermingsniveau). Op de 'Groene Kaart' wordt vastgelegd voor welke beschermwaardige bomen een kapverbod bestaat. De regelgeving voor bewoners wordt op deze wijze vereenvoudigd.

Hoofdstuk 2. Kapbeleid

Algemeen

Bomen vormen de aankleding van onze woon- en leefomgeving. Ze zijn belangrijk voor de kwaliteit van de leefomgeving: bomen zuiveren de lucht, bieden verkoeling, geven sfeer en karakter aan de gemeente en bieden een leefomgeving voor verscheidene dieren. De aanwezigheid van bomen is echter niet onomstreden, ze kunnen ook bron van schaduw, ongedierte en bladval zijn. Met de nodige overlast tot gevolg.

Dereguleren

Het centrale idee uit het bomenbeleidsplan 2018-2033 is het verstevigen van het groene karakter van de gemeente. Naast het bevorderen/versterken van het groene karakter van ons dorp is het ook de bedoeling om met dit Bomenbeleidsplan de regeldruk te verlagen. Een grote regeldruk komt in de huidige situatie voort uit de APV. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht hanteert een vergunningsplicht voor de activiteit kappen voor alle bomen. Het opleggen van deze vergunningsplicht is (te) zwaar. Aanpassing van het vergunningsproces is gevonden in een andere wijze van het beschermen van bomen. Hierbij stelt gemeente op basis van vaste aanwijscriteria (bijlage B) van tevoren vast welke bomen beschermwaardig zijn en legt deze vast op de 'Groene Kaart'. Voor deze bomen geldt een kapverbod. Zonder ontheffing is het niet mogelijk om deze bomen te kappen. In bijlage G is het schematisch weergegeven.

Bezwaarmogelijkheden zijn er als er een ontheffing nodig is om houtopstanden die op de Groene Kaart staan te kappen. Daarbij worden de procedures gevolgd zoals omschreven in de Algemene wet bestuursrecht.

Beschermingsniveaus

1. Beschermwaardige bomen

Dit zijn bomen waarvoor een ontheffing moet worden aangevraagd. Het kunnen zowel gemeentelijke als particuliere bomen zijn. Ze zijn in te delen in de volgende subcategorieën:

1a. Waardevolle bomen

Dit zijn solitaire bomen die een bijzondere waarde voor de omgeving hebben. Ze zijn monumentaal of hebben een grote cultuurhistorische waarde. Zowel de gemeente als een particulier kan eigenaar zijn van een waardevolle boom. De waardevolle particuliere bomen in Hendrik-Ido-Ambacht zijn opgenomen in bijlage E.

1b. Hoofdstructuurbomen

Meerdere bomen die samen in een lijn of vlak een bijzondere bijdrage leveren aan de omgeving krijgen de aanduiding hoofdboomstructuur. Ze kunnen samenhangen met de wegenstructuur van het dorp, vormen structuren met een natuur- of landschappelijke waarde, of vormen een cultuurhistorische structuur. De hoofdboomstructuur als geheel is belangrijker dan het belang van behoud van de afzonderlijke bomen in zo'n structuur. De meeste structuurbomen zijn in eigendom van de gemeente.

2. Overige bomen

Alle overige gemeentelijke en particuliere bomen vallen onder de statuscategorie overige bomen. Ze vormen de groene aankleding van de leefomgeving. Dit zijn bomen die niet tot de 1^e categorie behoren. Voor deze bomen is geen ontheffing nodig als ze worden gekapt. De gemeente geeft bij het voornemen tot kappen van haar overige bomen wel informatie in het gemeentenieuws. Overige particuliere bomen, die niet als beschermwaardig zijn geregistreerd, vallen buiten de reikwijdte van dit beleidsplan.

Uitgangspunt kapbeleid

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht wil het huidige bomenbestand behouden (12.662 en na de huidige collegeperiode 13.162). Dat betekent dat er het liefst niet gekapt wordt. Alle gemeentelijke bomen

worden zorgvuldig behandeld, kappen is hierbij de allerlaatste afweging. Uitgangspunt is dat te alle tijde het totaal aantal bomen minimaal gelijk blijft.

Voor het kappen van beschermwaardige bomen is een ontheffing verplicht. In principe mag een beschermwaardige boom alleen gekapt worden vanwege een veiligheidsrisico, of omdat het maatschappelijk of economisch belang van kap groter is dan behoud van de boom.

Alle beschermwaardige bomen zijn bekend

In het gemeentelijk beheersysteem worden de beschermwaardige bomen als zodanig gelabeld. Tevens worden ze apart benoemd in de bomenlijsten (particulier en gemeentelijk), worden hun specifieke kenmerken en waarde opgenomen in een bomenpaspoort, en ze worden weergegeven op de Groene Kaart. Van elke beschermwaardige boom is dus duidelijk waarom ze beschermwaardig zijn. De gemeente actualiseert de lijsten en de Groene Kaart doorlopend.

Boomstructuren

De boomstructuren liggen vast in structuurkaarten, waarin de aard van de structuur (weg, natuur, landschap, cultuurhistorie) is gemarkeerd. De bomen binnen een structuur zijn afzonderlijk gelabeld in het gemeentelijk beheersysteem. Op die manier wordt bij te ondernemen acties altijd duidelijk of de betreffende boom deel uitmaakt van een structuur. Het behoud van de structuur als lijn of vlak is daarbij het belangrijkste.

In enkele gevallen kan het kappen van een enkele boom in een structuur bijdragen aan verbetering van die structuur, bijvoorbeeld omdat de betreffende boom ziek is, of door groeiruimte te bieden aan de overige bomen in de structuur.

Bij uitval van bomen in (structuur)lanen en bomenrijen kan er niet altijd direct worden ingeboet (het her-planten van een boom in het bestaande plant gat). Vooral bij oude lanen en bomenrijen met grotere, oude bomen is het vaak lastig om er een nieuw, wat kleiner en jonger exemplaar tussen te planten. De resterende volwassen bomen laten vaak niet voldoende licht door.

Een kleine boom in een rij volwassen bomen verbreekt het eenduidige beeld, wat niet altijd wenselijk is. Gaat het om een enkele boom in een laanstructuur, dan wordt deze niet altijd direct vervangen. Maar zijn er meer bomen betrokken, dan wordt bezien of de gehele laan vervangen moet worden of dat de bomen die er nog staan, gezond zijn en een veilige structuur kunnen bieden voor minimaal nog 2 beheercycli (6 jaar). De richtlijnen uit het Handboek Bomen en het oordeel van een boom technisch expert zijn uiteindelijk bepalend of inboeten op een bepaalde locatie zinvol is.

Particuliere bomen

Inwoners zijn vrij om te beslissen over hun eigen bomen, zolang deze niet zijn vastgelegd op de lijst van waardevolle particuliere bomen. Dit vermindert de regeldruk en legt prioriteit bij de bomen die vooral van belang zijn voor de openbare ruimte. Wel moeten bewoners bij het voornemen tot kappen - ook bij het voornemen tot kappen van niet-beschermwaardige bomen - rekening houden met flora- en faunawetgeving, en indien van toepassing een melding doen bij de provincie (Hoofdstuk 4, paragraaf 1, Wet Natuurbescherming).

Jaarverslag

Een totaaloverzicht van verwijderde en opnieuw geplante bomen wordt opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Hierin staat hoeveel bomen er binnen de gemeente aanwezig zijn, hoeveel er daar van behouden zijn, hoeveel verplant of verwijderd zijn, en hoeveel er nieuw aangeplant zijn.

Hoofdstuk 3. Bomen in Hendrik-Ido-Ambacht

Algemeen

In het gemeentelijke beheersysteem zijn op dit moment 12.662 bomen geregistreerd. In de huidige collegeperiode worden er 500 extra bomen gepland en komt het totale bomenbestand op 13.162. In 2017 is er een inventarisatie³ van alle geregistreerde bomen gemaakt. Deze inventarisatie heeft veel informatie over de toestand van de bomen in Hendrik-Ido-Ambacht opgeleverd. De kenmerken en status van elke boom zijn genoteerd in een (digitaal) "Bomenpaspoort". Het merendeel van deze bomen is in eigendom van de gemeente. Daarnaast is een aantal beschermwaardige particuliere bomen in het systeem opgenomen.

Samenvatting bevindingen boominventarisatie

- Hendrik-Ido-Ambacht is een groene gemeente. Maar net als andere stedelijke gebieden hebben wij te maken met een aantal bomen die een beperkte groeirimte hebben. Met als resultaat dat de groei stagneert. Hierdoor behalen niet alle bomen hun beoogde eindbeeld. Dit vergt extra aandacht voor het op peil houden van de conditie en ontwikkelingsmogelijkheden van de desbetreffende bomen. Het rekening houden met voldoende groeirimte bij de aanplant, de onvermijdelijke beperkingen van de stedelijke omgeving en vervolgens de juiste onderhoudsfrequentie kunnen veel problemen in een latere fase worden verminderd of zelfs voorkomen.
- De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft een bovengemiddeld divers bomenbestand, wat leidt tot een afwisselende aanblik en een betere bescherming tegen boomziekten. In totaal komen er meer dan 300 boomsoorten voor in de gemeente.
- De voornaamste boomziekten in Hendrik-Ido-Ambacht zijn net als de meeste andere Nederlandse gemeenten de essentaksterfte (20% van essen) en kastanjabloedingsziekte (30% van de kastanjabomen).
- De meeste bomen zijn vrij jong. Bijna de helft (44%) van de bomen is jonger dan 20 jaar en slechts 4% van de bomen is ouder dan 50 jaar. De beperkte leeftijd van de bomen wordt o.a. veroorzaakt door recente aanplant in nieuwbouw projecten.
- De meeste bomen in Hendrik-Ido-Ambacht zijn van het boomtype 'niet vrij uitgroeiende boom'. Dit zijn bomen waarbij begeleiding snoei of onderhoud snoei wordt uitgevoerd. Verder staan er binnen de gemeentegrenzen zo'n 800 vormbomen (bijvoorbeeld knobomen, leibomen en bolvormen).

Een uitgebreide weergave van de resultaten van de boominventarisatie bevindt zich in bijlage H.

³ BVO: BoomVeiligheidscontrole en Onderhoudsinventarisatie

Hoofdstuk 4. Inrichting

Bij de inrichting van de openbare ruimte bepalen bomen als inrichtingselement mede het totaalbeeld en leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan de sfeer en het karakter van de gemeente. Bij de planvorming, het ontwerp en de uitvoering wordt hier rekening mee gehouden.

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht streeft bij de inrichting van haar openbare ruimte naar een integrale aanpak, waarbij diverse vakdisciplines binnen de gemeentelijke organisatie (groen, wegen, water, bouw) samenwerken. Het uitgangspunt is een ontwerp dat ruimte geeft aan het gewenste beplantingsbeeld en een bomenbestand dat duurzaam te beheren is.

Inrichting en ontwerp

Bij aanvang van een project in de openbare ruimte (zoals nieuwbouw, rioolvervanging, wegaanleg of projectmatige boomvervanging) worden bomen standaard als inrichtingselement in de planvorming en het ontwerp meegenomen. De gewenste eindbeelden, omlooptijden en status van de bomen moeten hierbij vooraf duidelijk zijn. Met deze uitgangspunten wordt de benodigde groeiruimte boven- en ondergronds per te planten boom bepaald conform het Handboek Bomen. Dit wordt in het planontwerp meegenomen.

Doordat de eisen en richtlijnen voor de inrichting van passende groeiplaatsen voor bomen naar beschermingsniveau en functievervulling eenduidig zijn en vastliggen, kunnen afspraken met andere disciplines in de openbare ruimte over de invulling van het ontwerp helder en gestructureerd gemaakt worden. Alle onderdelen van de inrichting kunnen zo goed op elkaar worden afgestemd.

Van belang is om te beseffen dat elke situatie en ieder project weer anders is. Daardoor zal er altijd sprake zijn van een bepaalde mate van maatwerk, waarbij de vastgestelde richtlijnen de basis vormen.

De keuze van boomsoorten en herkomst van de bomen moet duurzaam zijn, passend bij de locatie en de beoogde groeiplaats, om zo (toekomstige) knelpunten en overlast te voorkomen. Basisuitgangspunt is de juiste boom op de juiste plaats, waarbij telkens gezocht wordt naar de voor die situatie meest passende oplossing, ook met het oog op de beschikbare financiële middelen. Hierdoor ontstaat uiteindelijk een duurzaam en toekomstbestendig bomenbestand. Bij nieuwe ontwerpen zullen nieuwe onderdelen van de hoofd- of nevenstructuur of aanpassingen aan bestaande delen van de structuur moeten aansluiten bij de in het Groenstructuurplan vastgelegde structuren en streefbeelden.

Biodiversiteit

Om de biodiversiteit te versterken, bieden we bijen en andere verstuiers een geschikte leefomgeving, voldoende voedsel en nestgelegenheid door een variatie in bijvriendelijke bomen. Over het algemeen geldt: hoe groter de diversiteit hoe meer soorten bijen. Bloeiende bomen zijn goede opties om aan te planten, denk hierbij aan inheemse wilgen en lindes, maar bijvoorbeeld ook een Spaanse aak. Van de wilde bijen worden hommels het meest op bomen waargenomen. Honingbijen vliegen met name op dracht planten⁴, deze worden voor het overgrote deel ook bezocht door hommels. Bomen worden het meest bezocht door solitaire bijen.

Differentiatie

Voor de gehele Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht gelden dezelfde regels voor wat betreft de beschermingsniveaus en de bijbehorende richtlijnen voor inrichting. Wel zijn variaties mogelijk tussen verschillende wijken en functiegebieden. Zo wordt in de winkelgebieden de nadruk gelegd op een hoge sierwaarde en is het beheer intensief. In de oude delen van de gemeente moeten de monumentale bomen behouden blijven. Begraafplaatsen vragen om een gesloten omzoming. In de grote parken is het sterke groene karakter van belang, en worden functionele, esthetische en natuurlijke elementen met elkaar verweven. De wijken hebben elk een sterke ontsluitings(boom)structuur, maar kunnen daarnaast enorm variëren in sfeerinrichting (mate van openheid, boomsoorten, -groottes en -typen, en omloopleeftijd). Hierdoor kan elk deel van de gemeente binnen de overkoepelende kaders een eigen sfeer hebben.

⁴ Een drachtplant is een plant die in de vorm van nectar en pollen voedsel levert aan insecten.

Daar waar mogelijk kunnen en mogen inwoners meedenken over de bomen in hun buurt, ook bij inrichtingsprojecten. Hiervoor geeft de gemeente bij elk project heldere kaders mee, gebaseerd op haar vastgestelde participatierichtlijnen.

Afwegingen in de ontwerpfase

Bij aanvang van een project wordt altijd een Bomen Effect Analyse (BEA) uitgevoerd conform Handboek Bomen, om te bepalen of bestaande bomen worden beïnvloed door het nieuwe plan. Als dit het geval is, wordt bepaald wat de invloed is, welke mogelijkheden er zijn om negatieve invloed te voorkomen of verminderen en de toekomst van deze bomen zeker te stellen. Hierin wordt het beschermingsniveau van de betreffende boom of bomen meegenomen. Die bepaalt mede de bereidheid tot extra inspanningen voor behoud. Met de uitkomsten kunnen afgewogen beslissingen genomen worden over het plan.

De bomen die in het ontwerp behouden blijven, zullen tijdens de uitvoering zodanig fysiek beschermd moeten worden dat ze na oplevering van het project nog steeds hun functie kunnen vervullen. De voorbereiding van deze bescherming wordt al in de ontwerpfase meegenomen.

Herplant bij inrichting

In beperkte mate zal het mogelijk zijn om een boom die niet meer past binnen het nieuwe plan of die de werkzaamheden niet duurzaam kan overleven, te verplanten naar een locatie waar wel passende ruimte is. Dit zijn voornamelijk de bredere, ruime groenstroken en parken.

Wanneer verplanting niet mogelijk is of financieel niet verantwoord, dan zullen bomen moeten wijken voor het grotere (maatschappelijke of economische) belang. Deze bomen worden wel één op één vervangen, bij voorkeur op dezelfde locatie of binnen het projectgebied. Als dat niet mogelijk is, wordt een passende groeiplaats aangewezen volgens de zogenoemde vervangingsladder:

1. Op dezelfde plek (1:1)

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

2. Binnen dezelfde locatie

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

3. Grenzend aan de locatie

• Is dit niet mogelijk dan volgt:

4. Elders in de gemeente op aangewezen locaties

Afbeelding: Vervangingsladder, te gebruiken bij het aanwijzen van een passende groeiplaats.

De herplant zal binnen 3 jaar gerealiseerd moeten zijn, en valt onder de verantwoordelijkheid van de projectontwikkelaar van het betreffende project.

In een woonstraat is het vervangen van een enkele uitgevallen boom redelijk overzichtelijk en hoeft het beeld niet altijd zo eenduidig te zijn als bij een doorlopende structuur. Als vervanging omvangrijk is of er zijn op korte termijn herinrichtingsprojecten te verwachten, kan inboet beargumenteerd uitgesteld worden.

Van inrichting naar beheer

Door bij het ontwerp al goed rekening te houden met de toekomstige inrichting en het gebruik, kunnen veel klachten en meldingen van overlast voorkomen worden. Door bij het ontwerp al voor te sorteren op het uiteindelijk toe te passen beheer, krijgt elke boom zowel een goede groeiplaats als passend onderhoud, waarmee het zijn functie ook in de toekomst kan blijven vervullen.

Gewenst eindbeeld

Bij het ontwerp wordt al rekening gehouden met het gewenste eindbeeld en hier worden de boomsoortkeuze en groeiplaatsinrichting op aangepast (duurzaamheid, de juiste boom op de juiste plek). Er wordt rekening gehouden met de huidige en toekomstige ruimteclaim (boven- en ondergronds) van de te planten bomen en de diverse andere inrichtingselementen zoals bebouwing en kabels en leidingen. Daarbij zijn de normen van het Handboek Bomen leidend.

Gebruik van de locatie

Bij de soortkeuze wordt ook rekening gehouden met het gebruik van de locatie. Zo zijn vruchtdragende bomen bijvoorbeeld niet wenselijk boven een parkeerplaats of bij een speeltuin (wespenoverlast), en zijn grote, breed uitgroeïende bomen niet handig naast een woonhuis of tuin in verband met de schaduwworps. Op een aantal locaties (voornamelijk winkelgebieden en begraafplaatsen) kan gekozen worden voor boomsoorten en -vormen die meer, intensiever onderhoud vragen. Het is van belang om deze keuze bewust te maken, zodat hiermee in de planning van het onderhoud rekening gehouden kan worden en de bomen ook in de toekomst nog het passende onderhoud krijgen.

Variatie

Een divers bomenbestand, met een veelvoud aan soorten en cultivars⁵, zorgt niet alleen voor een gevarieerd beeld, maar helpt ook om de mogelijke verspreiding van (meestal soort specifieke) ziekten en aantastingen te verminderen. Bij bomen waarbij een lange omlooptijd voorzien is, zal vooral gekozen worden voor de meer ziekte resistente boomsoorten en cultivars. Bij de (doorgaande) hoofdstructuren waar een zeker eenduidig beeld gewenst is, kan juist gekozen worden voor afwisseling van verschillende cultivars, om lijnvormige verspreiding te verminderen.

⁵ Een cultivar is een door de mens geselecteerde of veredelde plant of groep van planten.

Hoofdstuk 5. Beheer

Een vitaal bomenbestand in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht vereist onderhoud en aandacht, vanaf aanplant tot het moment van vervanging. De gemeente voert een effectief cyclisch onderhoud uit. Alle inspecties en werkzaamheden aan bomen worden uitgevoerd door aantoonbaar vakbekwame mensen. Voor elke situatie wordt gezocht naar de meest duurzame oplossing, passend bij de functie vervulling en met oog op de toekomst. Daarbij is de balans met de beschikbare financiële middelen altijd van belang.

Aandachtspunten

- De inzet is gericht op verbetering van de kwaliteit van het bomenbestand.
- Groeiplaatsen passen in enkele gevallen niet bij de gekozen boomsoorten en -groottes. De huidige samenstelling van het bomenbestand is ontstaan door diverse (politieke)keuzes en handelingen uit het verleden.
- Niet alle beheerknelpunten zijn op korte termijn op te lossen met efficiënter en kwaliteitsgericht onderhoud. Er zijn diverse bomen die extra aandacht behoeven omdat ze minder goed groeien en daardoor hun beoogd eindbeeld niet zullen halen. Om op de locaties van deze bomen uiteindelijk te komen tot het beoogde eindbeeld, zullen de huidige bomen op termijn vervangen moeten worden voor beter passende soorten met goede ingerichte groeiplaatsen. Dit kan onder meer door bij geplande renovaties of herinrichting vanuit andere disciplines ook de vervanging van de bomen in het project mee te nemen (werk met werk maken) in samenwerking met de inwoners.
- Omdat een deel van het (bestaande) bomenbestand nog niet voldoet aan de bij beleid vastgelegde passende groeiplaatsinrichting, is overlast van deze bomen te verwachten. De gemeente stelt hiervoor richtlijnen op (bijlage F), gekoppeld aan de functie vervulling van de bomen. Hierdoor is het voor inwoners transparant welke maatregelen de gemeente wel of niet zal hanteren bij overlast gevende bomen.

Differentiatie

Beschermwaardige bomen

Beschermwaardige bomen en boomstructuren zijn zodanig van belang voor de gehele gemeente, dat bij benodigde beheermaatregelen (onderhoud, kap) aan de boom of structuur, of bij werkzaamheden in de directe invloedssfeer, meer moeite gedaan zal worden om de boom dan wel de structuur in stand te houden. De investeringsbereidheid voor instandhouding van deze bomen is hoog. Dit uit zich in extra inspanningen op gebied van onderzoek en monitoring, en het accepteren van een bepaalde mate van overlast, waarbij gezocht wordt naar passende maatregelen gericht op instandhouding.

Structuren

Bij boomstructuren draait het vooral om het behoud van een goed functionerende structuur (lijn of vlak), waarbij kan worden bepaald dat minder vitale bomen moeten wijken als dit de structuur als geheel ten goede komt. Ook bij nieuwbouw of reconstructie kan blijken dat bepaalde bomen niet meer passen binnen de nieuwe opbouw van de structuur.

Overige bomen

Overige bomen dienen vooral ter verfraaiing en vergroening van de leefomgeving. Bomen die niet (meer) aan deze functie voldoen, kunnen relatief gemakkelijk vervangen worden door beter functionerende en daarmee duurzamere exemplaren. Indien in een straat meerdere bomen tegelijkertijd vervangen worden, dan bestaat de mogelijkheid om inwoners een keuze te laten maken voor de terug te planten boomsoorten, binnen de door de gemeente aangegeven kaders.

Herinrichting

Bij herinrichtingsprojecten wordt ingezet op bescherming en waar mogelijk groeiplaatsverbetering van de boom of structuur. In principe moet een beschermwaardige boom behouden blijven, tenzij het maatschappelijke of economische belang beduidend groter is. Als de boom uiteindelijk dan toch moet wijken, kan dat alleen met een ontheffing voor kap, waarbij een goede onderbouwing nodig is.

- Bij herinrichtingswerkzaamheden is vervanging van overige bomen meestal de beste optie. Alleen als bomen een zodanig goede resterende levensverwachting hebben, kan overwogen worden extra inspanningen te doen om de betreffende bomen te behouden.
- Een herinrichting vormt een gelegenheid waarbij ontoereikende groeiplaatsen kunnen worden verbeterd. Daarnaast kan de soortkeuze opnieuw worden overwogen, zodat boom en groeiplaats optimaal op elkaar worden afgestemd.

Cyclisch onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijke bomenbestand is gericht op een gezonde, veilige en duurzame instandhouding van de bomen. Daarbij is preventief beheer en monitoring van belang.

Achtergrond

Voor alle (boom)eigenaren in Nederland geldt de zogenaamde ‘zorgplicht’, conform het Burgerlijk Wetboek. Volgens de wet behoort iedere eigenaar voldoende zorg aan zijn eigendommen te besteden, zodat anderen daarvan geen overmatige overlast of schade ondervinden. Leidt het nalaten van voldoende zorg tot (letsel)schade, dan kan de eigenaar voor deze schade aansprakelijk worden gehouden. Voor boomeigenaren en -beheerders is het van belang dat ze hun bomen periodiek op veiligheidsaspecten (laten) controleren, noodzakelijke maatregelen uitvoeren, en dit alles afdoende registreren.

Gemeentelijk onderhoud

Het gemeentelijke onderhoud richt zich specifiek op de bomen die in beheer zijn van de gemeente. De bomen die in het recreatiegebied Sandelingen-Ambacht en in de Sophiapolder staan worden niet door de gemeente beheerd, maar door Staatsbosbeheer. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht hanteert de volgende uitgangspunten bij het uitvoeren van het cyclisch onderhoud:

- De gemeente inspecteert en onderhoudt haar bomen in een cyclus van 3 jaar, per jaar komt minimaal 1/3 van alle bomen aan de beurt. Dit wordt uitgevoerd volgens een vast stappenplan van inventariseren, voorbereiden, besluiten en uitvoeren.
- Er is een bomenbestand dat kwalitatief goed is, dat wil zeggen met voldoende conditie en zonder snoeiachterstanden.
- Bomen met een verminderde conditie zullen in eerste instantie een achterblijvende groei laten zien, maar nog wel voldoen aan het gewenste beeldkwaliteitsniveau. Dergelijke bomen zullen echter op de iets langere termijn (afhankelijk van de soort en locatie) ook bevattelijker worden voor allerlei groeiafwijkingen, ziekten en aantastingen, en daardoor een steeds groter wordend risico voor de veiligheid van de omgeving gaan vormen. Preventieve ingrepen zullen daarom noodzakelijk zijn.
- Het beheer van de gemeentelijke bomen in Hendrik-Ido-Ambacht is eenduidig en gericht op de in het vigerende beeldkwaliteitsplan⁶ vastgelegde eindbeeld. Beheermaatregelen bestaan uit logische stappen om tot dit beoogde eindbeeld te komen, zijn realistisch en niet tegenstrijdig. Hendrik-Ido-Ambacht maakt hiervoor gebruik van de richtlijnen en voorschriften uit het Handboek Bomen. Omdat een deel van het bomenbestand nog niet zal voldoen aan de bij beleid vastgelegde passende groeiplaatsinrichting, zullen daar de komende jaren nog beheerknelpunten te verwachten zijn, waarvoor aanvullende maatregelen nodig zijn.
- De gemeente wil het complete bomenbestand goed in beeld hebben, waarbij niet alleen de kwantiteit bekend is, maar ook de conditie en de toekomstverwachting. Deze kennis is nodig om goed onderbouwde beheerafwegingen te kunnen maken. De werkwijze voor het inventariseren van het bomenbestand, met het oog op de omgevingsveiligheid en het benodigde onderhoud, en de daaruit voortvloeiende maatregelen, zijn vastgelegd in een meerjarig, cyclisch bomenbeheerplan. In het bomenbeheerplan zijn alle noodzakelijke,

⁶ Beeldkwaliteitsplan Groen - 2016-2020 Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

jaarlijks terugkerende activiteiten geborgd en op logische wijze in een tijdpad uitgezet, inclusief de benodigde communicatiemomenten.

- Het gemeentelijke bomenbeheer is gekoppeld aan een groenbudget, dat niet onuitputtelijk is. Met het beschikbare budget moet dan ook zorgvuldig omgegaan worden. Door het benodigde onderhoud goed te plannen en diverse werkzaamheden en werkgangen te combineren is het mogelijk om kosten te besparen. Door het tijdig uitvoeren van snoei en het vervangen van slecht functionerende bomen zal het bomenbestand verbeteren en op termijn bij gelijkblijvende aantallen tegen minder kosten te beheren zijn.

Ziekten en aantastingen

Op basis van de boominventarisatie in de gemeente (bijlage H) is het enigszins inzichtelijk welke boomziekten in Hendrik-Ido-Ambacht voorkomen. En kan daar met aanvullende maatregelen rekening mee worden gehouden. Per ziekte of aantasting zullen de daarmee gepaard gaande risico's beoordeeld worden, zowel voor de boom (mechanische problemen en daarmee veiligheid) als voor het bomenbestand (verspreiding). In het algemeen kan gesteld worden dat bomen met een verminderde conditie vatbaarder zijn voor diverse ziekten en aantastingen.

Omgang

Afhankelijk van de impact van de betreffende ziekte of aantasting zal bepaald worden wat passende maatregelen zijn, afhankelijk van het beschermingsniveau van de aangetaste boom of bomenstructuur.

- Bij waardevolle solitaire bomen zal gekeken worden of de boom met extra ingrepen nog enige tijd te behouden is.
- Bij hoofdstructuur bomen zal gekeken worden naar de toekomstverwachting van de structuur als geheel. In sommige gevallen zal het nodig zijn de soortkeuze te herzien. Deze afweging speelt, in mindere mate, ook voor nevenstructuren.
- Bij de overige bomen zal vooral de veiligheid en beheerbaarheid (beheeringrepen afgewogen tegen de kosten daarvan) de toekomst van de aangetaste boom bepalen.

Overlast

In het verleden zijn niet altijd de juiste keuzes gemaakt. Hierdoor staan op dit moment in Hendrik-Ido-Ambacht bomen die (ongewenste) effecten geven als schaduwwerking, uitzicht derving, bestratingsopdruk, insectenoverlast, vallende bladeren, takken of vruchten. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht wil daarom zo duidelijk mogelijk beschrijven wat er verstaan wordt onder onacceptabele overlast (bijlage F).

Voor het huidige bomenbestand zullen bij onacceptabele overlast maatregelen genomen moeten worden. Daarnaast is het van belang om in nieuwe situaties rekening te houden met de uiteindelijke groei en ontwikkeling van de boom, en zo te kiezen voor een inrichting van boom en groeiplaats die bij elkaar passen.

Procedure voor overlast

Toetsing nationale wetgeving

De gemeente is, naast haar eigen beleid en regelgeving, gehouden aan nationale wetgeving. Deze wetgeving is leidend en geldt zowel voor de gemeente als voor haar inwoners. Daarnaast moet bij diverse activiteiten (snoei, kap) rekening gehouden worden met beschermde flora en fauna (Wet Natuurbescherming), ook als deze niet op de Groene Kaart staan.

Toetsing gemeentelijke regels

Binnen de ruimte die de rijksregels laten, kan de gemeente haar eigen regels en afwegingen maken. Deze zijn vastgelegd in de APV en in beleid. De gemeente stelt criteria op om binnen deze regels haar afwegingen te kunnen maken.

Toetsing criteria

Bij ervaring van overlast, meldt een inwoner dit bij de gemeente. De gemeente beoordeelt de situatie, rekening houdend met alle wettelijke kaders. Is de situatie vervolgens als onacceptabel bestempeld, dan kan de gemeente overwegen maatregelen te treffen.

Het is mogelijk dat 1 boom verschillende typen overlast veroorzaakt, waardoor het totaal aan ervaren overlast dusdanig groot is dat ingrijpen eerder wenselijk is. Dit zijn hele specifieke situaties, waarvoor maatwerk nodig is.

Afwegingen bij de aanpak

De gemeente kiest altijd voor de minst ingrijpende maatregel, als deze de overlast kan oplossen. Het beschermingsniveau van een overlast gevende boom bepaalt mede de inspanning die de gemeente wil doen om die boom te behouden. Zo zal voor een beschermwaardige boom meer moeite gedaan worden om met boomsparende maatregelen de boom te behouden, terwijl bij 'overige bomen' in een woonstraat eerder gekozen kan worden voor vervanging.

1. Allereerst bekijkt de gemeente of de overlast verholpen kan worden door boombehoudende maatregelen, zoals het snoeien van de boom.
2. Alle gemeentelijke bomen worden tijdens de geplande onderhoudsmomenten gesnoeid. Staat de boom al ingepland voor een periodieke snoeironde, die op korte termijn zal plaatsvinden, dan wordt dit met de melder gecommuniceerd en onderneemt de gemeente geen extra actie.
3. Bij verwijdering van één of meerdere bomen moet worden bepaald of er ruimte is voor nieuwe aanplant. Het is hierbij vooral van belang dat zeer zorgvuldig wordt bekeken of de nieuwe aanplant in de toekomst geen overlast zal geven.
4. Wanneer er volgens de gemeentelijke planning bomen moeten worden vervangen op locaties waarvan bekend is dat er veel overlast wordt ervaren, dan zal een zorgvuldige keuze worden gemaakt voor de nieuw aan te planten boomsoort.

Hoofdstuk 6. Kadern voor beleid

Bij het opstellen van het bomenbeleidsplan is er rekening gehouden met vigerende beleidskaders en nationale, regionale en lokale wet- en regelgeving.

Nationaal

Burgerlijk Wetboek

Zorgplicht

Het Burgerlijk Wetboek (hierna BW) beschrijft onder meer de rechten en plichten van (grond)eigenaren, beheerders en derden (Boek 6, artikel 162). Het BW heeft, door het benoemen van de zorgplicht, directe invloed op de omgang met veiligheidsrisico's bij bomen en op de uitvoering van werkzaamheden aan bomen. De zorgplicht verplicht een boomeigenaar om zijn bomen zorgvuldig te (laten) beheren, zodat hiermee de veiligheid van de (openbare) ruimte rond de bomen te handhaven is. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft zich van deze zorgplicht vergewist. Het is de basis voor haar werkzaamheden en haar bomenbeleid.

Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de Boswet, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming voorziet o.a. in de bescherming van soorten zoals dat voorheen was geregeld in de Flora- en faunawet. Het is bij wet onder meer verboden om beschermde soorten opzettelijk te doden, verwonden, (ver)storen en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen of te vernietigen (Vogel- en Habitatrichtlijn).

De Wet natuurbescherming voorziet ook in de bescherming van houtopstanden buiten de bebouwde kom (paragraaf 4.1. *Houtopstanden*), zoals dat voorheen in de Boswet geregeld was. Houtopstanden die onder de Wet Natuurbescherming vallen bestaan uit een met bomen beplant oppervlak van 10 are of meer, of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen buiten de vastgestelde komgrenzen. Met als doel het beschermen van het bosareaal in Nederland. In zulke gevallen dient er een (kap)melding gedaan te worden bij de provincie. In artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming en de provinciale verordening 'Uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland' zijn uitzonderingen voor de meldingsplicht en de reikwijdte van de wet vastgelegd.

Bomenstichting

De Bomenstichting is een nationale organisatie met als doelstelling het bevorderen van de zorg en aandacht voor bomen. De Bomenstichting heeft binnen het grondgebied van de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 7 nationale monumentale bomen, waarvan 1 potentiële monumentale boom en een monumentaal berceau; het perenlaantje (ook wel lofgang genoemd) aangewezen. De bomen die door de Bomenstichting als monumentale bomen zijn aangewezen, vallen binnen de criteria van Hendrik-Ido-Ambacht (bijlage B). De gemeente stelt op basis van haar eigen criteria een gemeentelijke lijst van beschermwaardige bomen op. Aan die lijst zijn op grond van de APV regels verbonden. Een overzicht hiervan is, samen met de criteria van de Bomenstichting opgenomen in bijlage D.

Regionaal

Het beleid ten aanzien van de bomen in Hendrik-Ido-Ambacht wordt mede beïnvloed en bepaald door vastgestelde visies en plannen van de provincie Zuid-Holland.

Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland 2017

De provincie Zuid-Holland heeft met de Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland 2017 haar wensen en randvoorwaarden vastgelegd om de identiteit en karakteristieke landschappelijke eigenschappen van de provincie te behouden en te versterken. De ambitie is om in 2027 het Natuurnetwerk Zuid-Holland gerealiseerd te hebben, waarin gestuurd wordt op het versterken van biodiversiteit en het behouden van bijzondere kwaliteitsgebieden.

De provincie legt zich toe op verschillende taken in de omliggende gebieden van Hendrik-Ido-Ambacht.

- Inzet voor het rivierdeltalandschap als bijzonder kwaliteitsgebied
- Inzet voor een toegankelijke natuur in het Sandelingen-Ambacht gebied
- Vergroten van de recreatieve gebruikerswaarde door middel van een gebied specifieke, in de omgeving passende inrichting die aansluit bij het deltakarakter.

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft deze gebieden niet in het beheer, maar kan met haar lokale beleid wel aansluiting zoeken.

Beleidsvisie groen Zuid-Holland 2013

In de Beleidsvisie groen en de uitwerking hiervan in het Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2016 geeft de provincie prioriteit aan het behoud van de landschappelijke kwaliteit en identiteit. Bomen spelen in dit plan geen uitgesproken rol; ze zijn onderdeel van het gehele landschap. Hendrik-Ido-Ambacht maakt haar keuzes voor de aanplant van specifieke soorten bomen met oog voor de haar omliggende landschappelijke kwaliteit en identiteit.

Lokaal

Hendrik-Ido-Ambacht heeft een eigen structuurvisie, een groenstructuurplan, een beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplannen waarin bomen zijn opgenomen.

Structuurvisie 2009-2019 - "Waar de Waal stroomt"

De Structuurvisie bevat de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende jaren. De visie gaat in op het behouden en versterken van cultuurhistorische elementen en groenfuncties, realisatie van ecologische verbindingzones en het versterken van ruimtelijke functionele relaties van stedelijk gebied met de Waal en de rivier de Noord.

Belangrijke uitgangspunten van de structuurvisie zijn:

- Het garanderen van de openheid van Sandelingen-Ambacht.
- Het versterken van Oost-IJsselmonde als een belangrijke buffer tussen het stedelijke gebied van Hendrik-Ido-Ambacht en Ridderkerk.
- Het behouden en versterken van de centrale groenfunctie van het Baxpark.
- De Ringdijk als onderdeel van een belangrijke cultuurhistorische structuur.

Groenstructuurplan 2013-2023

Het groenstructuurplan van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft als thema 'sober en doelgericht' en biedt een toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen, met als uitgangspunten:

- Een samenhangende groenstructuur.
- Versterking van ruimtelijke differentiatie door middel van groenkarakters.
- Versterken van natuuraspecten in de woonomgeving.
- Een duurzame balans tussen groenbeheer en woonkwaliteit.
- Een afgewogen beheerbeleid.
- Een balans tussen kwaliteit en financiële middelen.
- De mogelijkheid voor inwoners om zelf een deel van het groen te beheren.

In het groenstructuurplan is er onderscheid gemaakt tussen hoofd- en secundaire groenstructuren. Elke categorie valt in een eigen onderhoudszone, die gekoppeld is aan een bepaald onderhoudsniveau, die bepaalde streefbeelden per deelgebied moeten opleveren.

Beeldkwaliteitsplan

In het beeldkwaliteitsplan zijn de structuren en onderhoudsniveaus van het groenstructuurplan (2013-2023) verder uitgewerkt. Het doel van het beeldkwaliteitsplan is het vastleggen van het gewenste streefbeeld, het bepalen van de kosten van het beheer, het kunnen aantonen van de gevolgen van bezuinigingen en het vastleggen van de inrichtingseisen voor het groen. De kwaliteitsniveaus in het beeldkwaliteitsplan zijn bepaald aan de hand van de CROW-publicatie 288 - kwaliteitscatalogus.

In de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht worden er drie kwaliteitszones gehanteerd.

- Representatieve zone, kwaliteitsniveau A
- Stadszone, kwaliteitsniveau B
- Natuur- en landschapszone, kwaliteitsniveau C

Voor elk van deze kwaliteitsniveaus heeft de gemeente groentypen en uitgangspunten voor de inrichtingseisen vastgesteld. Bij de inrichtingseisen is de wijze van participatie vastgelegd, waarin de gemeente onderscheid maakt tussen informeren, raadplegen en meebeslissen, conform de participatienota "Interactief aan de slag in Hendrik-Ido-Ambacht" (mei 2013).

De kwaliteitsniveaus volgens CROW worden niet gehanteerd voor de bomen zelf. Hiervoor gelden de richtlijnen uit het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen (hieronder nader beschreven). Wel dienen de bomen qua beeld (snoei, conditie) te passen binnen de beeldkwaliteit van het omringende groen.

Norminstituut Bomen

Het Norminstituut Bomen heeft als doel de kwaliteitszorg rond bomen te verbeteren. Het instituut ontwikkelt en standaardiseert kwaliteitseisen, richtlijnen en normen voor werkzaamheden in, rond en met bomen. Dit resulteert in procesmatige, uniforme werkwijzen en toetsbare eisen, zoals uitgewerkt in het Handboek Bomen. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is licentiehouders van het Handboek Bomen en maakt gebruik van alle regels en richtlijnen uit dit Handboek, tenzij specifiek anders wordt vermeld. Daarmee zijn ook de in het Handboek vastgelegde kwaliteitseisen voor inspectie en onderhoud van toepassing, tenzij specifiek anders wordt vermeld.

Bestemmingsplannen

De bestemmingsplannen 'Krommeweg- De Sandeling', 'Bedrijvenpark Ambachtsezoom', 'Landelijk gebied Sandelingen-Ambacht', 'Zwembad de Louwert', 'De Volgerlanden-Oost' en 'De Volgerlanden-West' bevatten in de toelichting een aantal specifieke visies met betrekking tot bomen (bijlage C) of bijvoorbeeld bij een redengevende beschrijving bij een monument.

Algemene Plaatselijke Verordening

De grootste regeldruk komt voort uit de APV. Momenteel moet in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voor elke boom een vergunning aangevraagd worden. Hierin is sprake van een uitgebreide vergunningprocedure; verlening vergunning, publicatie en vervolgens een bezwaartermijn. Dit leidt desondanks bijna altijd tot kap. De beschermde waarde voor bomen van deze procedure is gering.

Aanpassing van het vergunningsproces wordt gevonden in een andere wijze van het beschermen van bomen. Hierbij stelt de gemeente op basis van vaste aanwijscriteria (bijlage B) van de tevoren vast welke bomen beschermwaardig zijn en legt deze vast op de 'Groene Kaart'. Deze bomen worden beschermd door de APV. Voor de overige bomen geldt geen vergunningsplicht meer.

Na vaststelling van het Bomenbeleidsplan 2018-2033 wordt hoofdstuk 4, afdeling 3 van de APV aangepast zodat het blijft aansluiten bij het vigerende beleid.

Overstap naar de Omgevingswet

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht bereidt zich voor op de overstap naar de Omgevingswet. Het verminderen van de regeldruk en het hebben van vertrouwen in burgers zijn hier onderdelen van. De Omgevingswet verplicht gemeenten tot het opstellen van een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is één integrale visie van de fysieke leefomgeving voor de gehele gemeente. De Omgevingsvisie bevat ten minste:

- Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied.
- De hoofdzaken van het te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.
-

Het domein bomen is hier een belangrijk onderdeel van. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zullen bomen een belangrijk onderdeel van de visie vormen. De visie (zoals beschreven in dit beleidsplan) zal een onderdeel krijgen in de Omgevingsvisie.

Omgevingsplan

Naast de Omgevingsvisie, waarin de visie van de gemeente moet staan, is het (na 1 jan. 2021) verplicht om een Omgevingsplan te hebben waarin alle gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving staan. Het betreft hier feitelijk een samenvoeging van de bestemmingsplannen en gemeentelijke verordeningen (m.b.t. de fysieke leefomgeving). Concreet betekent dit dat zaken als de kapverordening en de Groene Kaart een plek krijgen in het Omgevingsplan.

Hoofdstuk 7. Communicatie en participatie

Communicatie

De communicatie over het bomenbeleidsplan vindt plaats naar diverse externe doelgroepen zoals de inwoners, ondernemers en verenigingen. De interne doelgroepen zijn de gemeenteraad, het college van burgemeester & wethouders en de ambtelijke afdelingen. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht onderscheidt 2 categorieën communicatie; algemene en specifieke.

Algemene communicatie

De algemene communicatie richt zich op de profilering van Hendrik-Ido-Ambacht als "een groene gemeente waar het fijn wonen, werken en recreëren is". Deze kernboodschap wordt herhaald en gebruikt bij algemene communicatie-uitingen, zoals het profileren van de gemeente of het aantrekken van nieuwe bewoners en/of bedrijven.

Specifieke communicatie

De specifieke communicatie richt zich op specifieke projecten en werkzaamheden. Doel hierbij is het informeren en betrekken van inwoners bij de bomen. Met name zorgvuldig informeren is hierbij de richtlijn.

- *Gemeentelijke voorstellen en/of besluiten*
Inspraak is in bepaalde gevallen een verplichting, zoals uitgewerkt in de gemeentelijke inspraakverordening. Inwoners hebben daarbij het recht op bezwaar en/of beroep. Door inwoners mee te nemen in het proces en hen ook gelegenheid te geven om mee te denken, kunnen gemeentelijke voorstellen en besluiten breder gedragen worden.
- *Werkzaamheden rondom bomen*
Werkzaamheden in de openbare ruimte hebben niet alleen gevolgen voor bomen maar ook voor de andere spelers in de openbare ruimte. Zowel intern als extern is communicatie over de werkzaamheden rondom bomen gewenst, zodat werkzaamheden op elkaar kunnen worden afgestemd en belanghebbenden weten wat er gaat gebeuren. Het aan- en herplanten van bomen valt hier ook onder en is het communiceren waard. Als de gemeente extern communiceert wordt de volgende slogan gebruikt: 'Zo maken we Ambacht samen groener!'
- *Boomonderzoeken*
Een boomveiligheidscontroleur krijgt vaak vragen als hij of zij aan het werk is. Inwoners zien mensen met een veiligheidshesje door hun straat lopen, die uitvoerig naar een bepaalde boom kijken. Een vraag die daarbij kan opkomen is: "Moet die boom weg?". In veel gevallen is dat helemaal niet zo en is de controleur doende om te onderzoeken hoe het met de boom gaat. Het vooraf geven van informatie kan helpen om misverstanden te voorkomen.
- In het Gemeentenieuws publiceert de gemeente iedere week een overzicht van nieuw gevraagde en verleende ontheffingen. Ook de lijst met te kappen 'overige' gemeentelijke bomen wordt door de gemeente gepubliceerd. Er wordt uitleg gegeven over de te kappen bomen als dit noodzakelijk wordt geacht. In de communicatie wordt dan standaard de term 'verwijderen' gebruikt in plaats van 'kappen' omdat deze term minder weerstand oproept bij inwoners en belanghebbenden.
- *Ter informatie*
Dat een bepaalde boom het goed maakt na groeiplaats verbeterende maatregelen is het communiceren waard.
- Daarnaast is het zinvol om inwoners meer informatie te geven over de bijzondere bomen die de gemeente rijk is en welke waarde deze bomen voor de gemeente hebben. Dit vergroot uiteindelijk het draagvlak voor behoud van de groene leefomgeving en de bomen daar in. De categorie beschermwaardige bomen krijgt hierbij meer aandacht dan de 'overige bomen'.

- Bij uitzonderlijke situaties zoals een groot (her)inrichtingsplan wordt er een communicatieplan opgesteld, waar bomen een belangrijk onderdeel van zijn.
- *Beschikbare middelen*
Met het inzetten van een combinatie van onder meer het Gemeentenieuws, bewonersbrieven, gemeentelijke website, sociale media en persberichten maakt Hendrik-Ido-Ambacht gebruik van een zo groot mogelijk scala aan communicatiemiddelen. Het overbrengen van de boodschap moet aansluiten bij de doelgroep en het communicatiemiddel. Onderstaande matrix vormt een overzicht van communicatiemiddelen en doelgroepen.

Middel/actie	Doelgroep extern	Boodschap	Doel	Frequentie
Gemeentenieuws	Bewoners, bedrijven, verenigingen	Inspanningen gemeente toelichten, doelen formuleren, resultaten en successen communiceren, aankondigen activiteiten, maatregelen, inzichtelijk maken beleid	Informeren Bewust maken Motiveren Gedrag veranderen	Doorlopend
Website	Bewoners, bedrijven, scholen en verenigingen	Zie hierboven bij gemeentenieuws en daarbij beleidsstukken en meer diepgaande informatie	Informeren Bewust maken Motiveren Gedrag veranderen	Doorlopend
Meldpunt	Bewoners, bedrijven	Input verkrijgen voor gerichte actie of inzet	Betrekken Gedrag veranderen	Doorlopend
Bewonersschouw	Kinderen en jongeren, bewoners, winkeliers, verenigingen en bedrijven	Beoordelen locaties op onderhoudskwaliteit bomen	Motiveren Bewustwording Gedrag veranderen	1x per jaar
Intranet	Medewerkers gemeentehuis, burgemeester & wethouders, gemeenteraad	Acties aankondigen, successen communiceren	Informeren	Met enige regelmaat
Werkoverleg, vergaderingen	Medewerkers gemeentehuis, burgemeester & wethouders, gemeenteraad	Presenteren nieuw beleid, resultaten communiceren, aankondigen acties, rapporteren voortgang	Informeren	Wanneer noodzakelijk

Participatie

Bij de inrichting met bomen en bij het beheer en onderhoud ervan wordt het belang van inwoners meegewogen. Daar waar mogelijk vraagt de gemeente inwoners en andere belanghebbenden binnen Hendrik-Ido-Ambacht om mee te denken en hun wensen kenbaar te maken binnen heldere, vastgelegde kaders. Het belang van de openbare ruimte als geheel en de positie van de bomen daarbinnen vormen daarbij de basis.

Bij specifieke projecten waarbij een groot aantal bomen vervangen worden, bijvoorbeeld in het kader van een reconstructie of inrichtingsproject, zal de gemeente aan inwoners een keuzelijst met boomsoorten of geschikte plantlocaties voorleggen.

Een andere vorm van participatie is de mogelijkheid die de gemeente haar inwoners biedt om op bepaalde locaties het beheer van boomspiegels⁷ op zich te nemen. Hiervoor worden eisen en richtlijnen vastgelegd in het beheerplan.

⁷ Een boomspiegel is het stuk grond rondom de stam van een boom dat van boven toegankelijk is voor lucht en water.

Hoofdstuk 8. Financiën

In dit hoofdstuk wordt een basale omschrijving gegeven van de financiële impact van het voorliggende bomenbeleidsplan.

- Voorafgaand aan het planten van extra bomen zal er een scan gemaakt worden van de gemeente, met als resultaat een overzicht van mogelijke aanplantlocaties. Voor het uitvoeren van de inventarisatie van mogelijke aanplantlocaties wordt een budget van 30.000 euro aangevraagd bij de winternota.
- De aanplant van 500 extra bomen vergt een extra budget (incidenteel). De kosten (aanschaf, vervoer, groeiplaatsinrichting, planten etc.) van een boom kunnen erg verschillen en is met name afhankelijk van de groeiplaatsinrichting, de aanwezigheid van kabels en leidingen, in of buiten verharding, de grootte, de soort en of het een aanplant in bosverband of een losse boom betreft. Bij de aanschaf van de bomen wordt er ingezet op (bijvriendelijke) bomen die de biodiversiteit versterken. Na de inventarisatie van de mogelijke aanplantlocaties is er meer inzicht in het noodzakelijke budget.
- Structureel zal de areaal uitbreiding van 500 bomen leiden tot een toename van beheerkosten.
- De kern van het uitvoeren van cyclisch boombeheer is het 'vooruit' werken, met als doel achterstallig onderhoud te voorkomen. Vanwege de controlefrequentie van de bomen wordt het totale areaal verdeelt in 3 segmenten. Jaarlijks wordt binnen 1 segment alle bomen geïnspecteerd. In datzelfde jaar worden in de andere segmenten alleen de jaarlijks te inspecteren bomen gecontroleerd. Het geografisch en planmatig inspecteren resulteert in het op tijd detecteren van onderhoudsbehoeften, waardoor de ingrepen en de schade per snoeibeurt aan de boom wordt verminderd. Op deze wijze sluit het naadloos aan op economische haalbaarheid. De benodigde budgetten kunnen via deze werkwijze worden voorspeld. In de meerjarenbegroting wordt gerekend met 5.500 te inspecteren bomen per jaar. Naast de bomen in het inspectiegebied voor het betreffende jaar, is er binnen dit aantal ruimte voor bomen die op basis van gevaarstelling of gebreken jaarlijks geïnspecteerd moeten worden. Dit past binnen het jaarlijkse groenbeheer budget.
- Het kiezen voor de juiste boom op de juiste plaats (conform het Handboek bomen) leidt ertoe dat de omlooptijd toeneemt. Overlast en voortijdige verwijderingen van bomen (en dus herplanten) worden op deze wijze in de toekomst geminimaliseerd.
- Bij ziekten en aantastingen bij bomen kan het noodzakelijk zijn dat er een specifiek budget nodig is, dit zal dan separaat via de P&C cyclus worden aangevraagd.
- De kosten voor boombescherming komen voor rekening van het project. Is dit de gemeente, dan zal de gemeente de kosten hiervoor dragen en moet een kostenpost in een project worden opgenomen. Wanneer het een bedrijf of andere organisatie betreft, zal deze de kosten voor zijn rekening moeten nemen.
- Er is een jaarlijks bedrag nodig voor een licentie bij het Norminstituut Bomen. Het door dit instituut uitgegeven 'Handboek Bomen' biedt gevalideerde, heldere kaders en toepasbare kwaliteitseisen bij de uitvoering van werkzaamheden aan bomen. Dit past binnen het jaarlijkse groenbeheer budget.

- Jaarlijks is een bedrag nodig voor licenties voor software voor inspectie en onderhoud. Door te investeren in het *up-to-date* houden van deze software wordt bereikt dat de gehouden boominspecties eenvoudig kunnen worden vertaald in uit te voeren maatregelen. Dit past binnen het jaarlijkse groenbeheer budget.
- Met de Groene kaart wordt de vergunningsprocedure voor de kap van bomen voor de burger gedereguleerd en voor de gemeente efficiënter gemaakt.

Niet ingecalculeerde situaties en risico's

Er kunnen zich situaties voordoen die van financiële invloed zijn, maar niet eerder zijn voorzien.

Verkoop snippergroen

Het verkopen van snippergroen⁸ met bomen erop, leidt ertoe dat deze bomen niet meer mee tellen voor het totaal aantal gemeentelijke bomen. Conform dit beleid zullen (om het totaal aantal gemeentelijke bomen op peil te houden) deze bomen gecompenseerd moeten worden.

Projecten Openbare Ruimte

In (her)inrichtingsprojecten in de openbare ruimte worden bomen, hun groeiplaatsen en eventuele nazorg, vanuit de projectgelden gefinancierd. Daarmee wordt het dagelijks beheerbudget niet belast.

BBV-regels

De laatste wijziging in de regels rondom de BBV heeft opgeleverd dat er in principe op alle producten van de gemeente moet worden afgeschreven. Dit principe kan eventueel op de aanschaf van bomen worden toegepast.

Maatwerk

Gedurende een proces van besluitvorming kan de gemeente afwijkende maatregelen in uitvoering brengen, of kiezen voor maatwerk omdat omstandigheden zich daartoe lenen. Het kiezen voor bijvoorbeeld gemiddeld dikkere vervangende bomen dan gebruikelijk in een structuur, levert extra kosten op waarmee nu geen rekening wordt gehouden.

Risico oude en zieke bomen

Het is bekend dat een deel van de bestaande bomen ziek zijn. Het verloop van de ziekte kan wel enigszins worden ingeschat, maar exacte voorspellingen over welke zieke boom wanneer vervangen moet worden, of hoe erg de ziekten zich kunnen verspreiden, kunnen niet worden geleverd. De mogelijkheid is derhalve aanwezig dat er meer kosten gemaakt moeten worden dan in de reguliere cycli is voorzien. In dat geval zal het benodigde bedrag in de P&C-cyclus bij Kadernota worden aangevraagd.

⁸ Snippergroen zijn kleine stroken openbaar groen van de gemeente.

Bijlagen

BIJLAGE A

Begrippenlijst

BIJLAGE B

Aanwijscriteria voor bomen per beschermingsniveau

BIJLAGE C

Bomen in bestemmingsplannen

BIJLAGE D

Monumentale bomen Bomenstichting

BIJLAGE E

Lijst van particuliere waardevolle bomen

BIJLAGE F

Criteria voor overlast

BIJLAGE G

Beslisboom bij wens tot kappen

BIJLAGE H

Kenmerken bomenbestand Hendrik-Ido-Ambacht

BIJLAGE I

Functies van bomen

Bijlage A Begrippenlijst

APV: Algemene Plaatselijke Verordening

Wet- en regelgeving die binnen een gemeente van kracht is. Deze wordt vastgesteld en gesanctioneerd door een gemeentelijk bestuur.

Beheercyclus/onderhoud cyclus

Periode van 3 jaar waarbinnen voor het complete bomenbestand alle benodigde beheermaatregelen worden uitgevoerd.

Berceau

Een loofgang waarbij aan beide zijden van een pad hagen staan die aan de bovenzijde met elkaar zijn verbonden.

Beschermwaardige bomen

Een beschermwaardige houtopstand met een bijzondere schoonheid, zeldzaamheidswaarde, bijzondere betekenis of een bijzondere functie voor de omgeving.

Biotoop

Beschermingszone waarin bijzondere typen monumenten zijn opgenomen. In dit geval gaat het om de molen- en landgoedbiotopen die Provincie Zuid-Holland als bijzonder waardevol heeft aangewezen.

Bomenbestand

Het totaal van alle houtopstanden binnen een afgebakend areaal. In dit geval betreft het alle houtopstanden die onder beheer van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht vallen en de beschermwaardige bomen van particulieren.

BEA: Bomen Effect Analyse

Een Bomen Effect Analyse maakt inzichtelijk wat de gevolgen zijn van een voorgenomen project of werk voor de ter plaatse aanwezige bomen. Het uitgangspunt van de BEA is dat bomen, in het perspectief van de projectuitvoering, in hun huidige verschijningsvorm op dezelfde standplaats in ongewijzigde toestand duurzaam behouden blijven. De resultaten van de BEA kunnen worden meegenomen in verdere besluitvorming rond de bouw of aanleg.

Boombeeld

Categorisering van de onderhoudstoestand van een boom.

Boomspiegel (of boomkrans)

Het stuk grond rondom de stam van de boom dat van bovenaf toegankelijk is voor lucht en water.

Boomtechnisch expert/deskundige

Een theoretisch en praktisch deskundige op het gebied van bomen en aanverwante bomenzaken, vaak voorzien van het certificaat 'European Tree Technician'.

BVO: Boomveiligheidscontrole en onderhoudsinventarisatie

Visuele controle ter beoordeling van de veiligheid en onderhoudsstaat van (individuele) bomen in het kader van de voor bomen geldende wettelijke zorgplichten.

BVC: Boomveiligheidscontroleur

Een persoon die op basis van kennis en ervaring in staat is de veiligheidstoestand van een boom te beoordelen (BVC-gecertificeerd).

Boomvervangingsplan

Plan waarbinnen bomen worden verwijderd en nieuwe bomen worden aangeplant.

Bosareaal

Een oppervlakte met houtopstanden die gezamenlijk zijn opgegroeid.

Cultivar

Een boomsoort of ondersoort met specifieke eigenschappen.

Cyclisch onderhoud

Onderhoudsregime waarbij opeenvolgend telkens één segment van een bomenbestand voor onderhoud in aanmerking komt.

Dunnen

Het vellen van houtopstand ter bevordering van het voortbestaan van de overige houtopstand.

Economisch belang

Een belang dat voor één of meerdere partijen van redelijke omvang (gemeente, bewoners) financiële invloed heeft.

Elementenverharding

Verharding, bestaande uit afzonderlijke elementen zoals tegels of klinkers.

Gemeentelijke middelen

Middelen (financieel, materieel) die gemeente beschikbaar heeft voor het uitvoeren van haar taken.

Groene Kaart

Plattegrond van de gemeente met daarop alle bomen waarvoor bij voorgenomen kap een ontheffing moet worden aangevraagd.

Hakhout

Eén of meerdere bomen, die na te zijn geveld, opnieuw op de stronk uitlopen.

Half verharding

Doorlatende verharding die bestaat uit een onsaamhangend materiaal. Voorbeelden van half verharding zijn grind, gebroken puin en gebroken natuursteen.

Handboek Bomen van Norminstituut Bomen

Boek met gestandaardiseerde kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen.

Houtopstanden

Een of meerdere bomen, hakhout of een houtsingel of houtwal.

Inboeten

Inboeten is het opnieuw inplanten van bomen in hetzelfde plantgat als waar eerder exemplaren zijn uitgevallen of weggehaald.

Inheemse boomsoorten

In Nederland van nature voorkomende boomsoorten.

Inrichtingselement

Objecten (o.a. materialen, bouwsels, wegen, beplanting, aanduidingen) waarmee de openbare ruimte is ingericht.

Kwaliteitsgebieden

Gebied met een bepaalde kwaliteitswaarde. Voor de provincie ZH geldt dat een cultuurhistorische en landschappelijke waarde een reden is voor extra bescherming. Een voorbeeld van een kwaliteitsgebied is een Natura 2000 gebied.

Kapvergunning

Gangbare benaming voor een "omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstand".

Laanstructuur

Bomenstructuur bestaande uit twee of meerdere rijen bomen.

Landschapstypen

Indeling van het Nederlandse landschap op basis van natuurlijke elementen, zoals reliëf, vegetatie, waterlopen en de samenstelling van de bodem.

Maatschappelijk belang

Een belang dat voor de gemeente en haar inwoners van invloed is.

Natura 2000

Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief.

Nazorg

Het één of meerdere jaren (groeiseizoenen), aansluitend op de aanplant of het verplanten, uitvoeren van verzorgingsmaatregelen die specifiek gericht zijn op het borgen van een structurele hergroei van de bomen op de nieuwe standplaats.

Omlooptijd

De periode tussen de aanplant en de eindleeftijd van een boom.

Ontwerpfase

Fase binnen een proces van ruimtelijke ontwikkeling waarin de toekomstige inrichting van een gebied wordt vastgelegd.

Participatie

Het laten deelnemen van inwoners bij de besluitvorming.

Quickscan bomen

Een quickscan is een beperkt (voor)onderzoek. Het doel is een globale evaluatie, waarbij bepaald wordt of aanwezige beplanting mogelijk beïnvloed kan worden door voorgenomen werkzaamheden. De resultaten van de quickscan kunnen aanleiding zijn voor een uitgebreidere analyse, zoals een Bomen Effect Analyse (BEA).

Vellen of kappen

Het afzagen van een boom tot op de stronk of boomstob.

Bijlage B Aanwijscriteria voor bomen per beschermingsniveau

In het bomenbeleidsplan 2018-2033 worden kaders en richtingen gegeven om de bomen in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht naar beschermingsniveau te beschermen. In dit document zijn deze kaders en richtlijnen verder uitgewerkt naar aanwijscriteria voor 2 beschermingscategorieën. Beschermwaardig (waardevol en hoofdstructuur) en Overig (niet-beschermwaardige bomen).

Alle bomen en houtopstanden waarvoor de aanwijscriteria gelden, zijn vastgelegd in het gemeentelijke beheersysteem. Bij elke volgende inspectie van de bomen en houtopstanden wordt het bestand geactualiseerd.

De beschermwaardige bomen en houtopstanden van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht worden tevens vastgelegd op de 'Lijst van waardevolle bomen' en op de Groene Kaart die door de gemeenteraad wordt vastgesteld en periodiek wordt geactualiseerd. De structuren zijn als lijnen en vlakken vastgelegd in het 'Groenstructuurplan 2013-2023, en de bomen binnen deze structuren zijn als zodanig gelabeld in het gemeentelijke beheersysteem. De overige bomen in eigendom van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zijn ook vastgelegd in het gemeentelijke beheersysteem. Niet-geregistreerde bomen van derden vallen buiten het gemeentelijke beleid en de daaruit voortvloeiende regels.

Beschermwaardige bomen

Onder beschermwaardige bomen vallen waardevolle bomen (ad. A) en hoofdstructuurbomen (ad. B).

Waardevolle bomen

Waardevolle bomen zijn:

- Monumentale bomen
- Herdenkingsbomen
- Geboortebomen

Of deze bomen of houtopstanden ook daadwerkelijk als waardevol worden aangewezen en daarmee op de bomenlijst kunnen worden opgenomen, wordt bepaald door een aantal randvoorwaarden:

Aanwijscriteria waardevolle bomen

De boom of houtopstand dient tenminste 1 van de onderstaande specifieke kenmerken te hebben.

Monumentaal

- Een boom of houtopstand is monumentaal indien deze voor de leefomgeving van grote waarde is of een hoge leeftijd (80 jaar) heeft bereikt.
- Bij particuliere terreinen gaat het veelal om bomen of houtopstanden die in het straatbeeld van Hendrik-Ido-Ambacht een grote rol spelen doordat de boom zichtbaar is vanuit openbaar toegankelijk gebied.
- Bomen die volgens de criteria van de nationale Bomenstichting zijn aangewezen als monumentaal, vallen eveneens binnen de criteria van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, en worden daarom ook erkend als waardevolle boom voor de gemeente.

Herdenkingsbomen of geboortebomen

- Bomen en houtopstanden kunnen onderdeel zijn van de lokale geschiedenis of een bepaalde cultuurhistorische betekenis hebben. Het meest bekend zijn de herdenkingsbomen die ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen zijn geplant. Maar ook geboortebomen, die zijn aangeplant ter gelegenheid van de geboorte van inwoners, vallen hier onder.

Randvoorwaarden waardevolle bomen

Technische levensduur

- De boom dient een resterende technische levensduur te hebben van meer dan 5 jaar. Bomen met een zeer slechte levensverwachting komen niet in aanmerking voor aanwijzing.
- Reeds aangewezen (waardevolle) bomen die door omstandigheden geen resterende levensverwachting (onomkeerbaar) hebben, kunnen vanwege grote veiligheidsrisico's of omdat ze onbeheerbaar zijn geworden, gekapt worden. In dat geval wordt het van de Groene Kaart verwijderd.

De technische levensduur moet op deskundige wijze worden bepaald door een boomspecialist (*European Tree Technician* of gelijkwaardig niveau). Voor het bepalen van de technische levensduur zijn de volgende aspecten van belang:

- De conditie van de boom in relatie tot het herstelvermogen van de boomsoort.
- De mate waarin er sprake is van mechanisch onherstelbare veiligheidsproblemen
- De mate waarin er sprake is van parasitaire ziekten of aantastingen die het voortbestaan van de boom bedreigen
- De mate waarin er sprake is van een afname in kwaliteit en/of kwantiteit van de ondergrondse groeiruimte

Groeiplaatsinrichting

Een aansprekende omvang of leeftijd vergroot de waarde van een waardevolle boom. Hier moet bij aanplant dan ook zoveel mogelijk rekening mee gehouden worden. Een waardevolle boom moet een zodanige groeiplaats hebben (benodigde ondergrondse en bovengrondse ruimte passend bij de boomsoort) dat de ambitieleeftijd van 60 jaar redelijkerwijs haalbaar is.

Hoofdstructuurbomen

Deze aanwijscriteria zijn de redenen of specifieke kenmerken voor selectie van hoofdstructuurbomen:

- Stedenbouwkundige betekenis
- Verbinding tussen groenelementen
- Historische structuur

De volgende randvoorwaarden voor aanwijzing bepalen of een boomstructuur uiteindelijk kan worden opgenomen op de bomenlijst als aangewezen hoofdstructuur:

- Technische levensduur
- Groenstructuurplan 2013-2023
- Groeiplaatsinrichting

Aanwijscriteria hoofdstructuurbomen

De boom heeft als onderdeel van een structuur tenminste één van de volgende specifieke kenmerken:

Stedenbouwkundige betekenis

Bomen in een lijnvormige structuur kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het karakter van de gemeente. Ze kunnen stedenbouwkundige structuren, dijken, wegen of waterlopen accentueren of versterken. Deze bomenstructuren begeleiden bijvoorbeeld wegen binnen de hoofdinfrastructuur of markeren een wijk- of gebiedsontsluiting, of een park of singel.

Verbinding van groenelementen

Lijn- of vlakvormige structuren kunnen een belangrijke meerwaarde geven aan andere groenelementen. Door bijvoorbeeld parken en bosgebieden door bomenrijen met elkaar te verbinden neemt de ecologische betekenis ervan toe. Zo ontstaat er een natuurlijke migratieroute voor vogels en andere diersoorten. Ook kunnen lijnvormige elementen een belangrijke rol vervullen in de verbinding tussen dorp en buitengebied. Het gaat hier om boomstructuren die een verbindingselement vormen voor de regionale groenstructuur of met het Natuurnetwerk Nederland⁹.

Historische lijnen

Lijnvormige structuren kunnen verwijzen naar de geschiedenis van Hendrik-Ido-Ambacht. Zoals rijbeplantingen langs oude invalswegen of een laanbeplanting langs de oprijlaan van een reeds verdwenen buitenplaats.

Randvoorwaarden hoofdstructuurbomen

Technische levensduur

De boom dient een resterende technische levensduur te hebben van meer dan 5 jaar. Bomen met een zeer slechte levensverwachting komen niet in aanmerking voor aanwijzing.

De technische levensduur dient op deskundige wijze te worden bepaald door een boomspecialist (European Tree Technician of gelijkwaardig niveau).

Voor het bepalen van de technische levensduur zijn de volgende aspecten van belang:

- De conditie van de boom in relatie tot het herstelvermogen van de boomsoort.
- De mate waarin er sprake is van mechanisch onherstelbare veiligheidsproblemen.
- De mate waarin er sprake is van parasitaire ziekten of aantastingen die het voortbestaan van de boom bedreigen.
- De mate waarin er sprake is van een afname in kwaliteit en/of kwantiteit van de ondergrondse groeiruimte.

Groenstructuurplan 2013-2023 Hendrik-Ido-Ambacht

Lijn- of vlakvormige structuren zijn van grotere betekenis wanneer er een onderlinge samenhang is. Dit houdt in dat de afzonderlijke lijnstructuren aansluiten op andere lijnstructuren of groengebieden. Tezamen vormen de lijnstructuren een aansluitend netwerk, de groene dooradering van het dorp.

In het Groenstructuurplan is dit netwerk van alle groen- en boomstructuren als lijnen en punten vastgelegd, zowel de bestaande als de gewenste structuren. Bomen die op basis van de aanwijscriteria voor structuurbomen redelijkerwijs aan deze structuurlijnen en -punten gekoppeld kunnen worden, worden gelabeld als structuurboom. Bomen die op basis van de aanwijscriteria tezamen in aanmerking zouden komen als bomenstructuur maar niet zijn opgenomen in het Groenstructuurplan, kunnen worden voorgedragen als potentiële nieuwe bomenstructuur bij de volgende actualisering van het Groenstructuurplan.

Groeiplaatsinrichting

Een aansprekende omvang of leeftijd vergroot de waarde van een bomenstructuur. Hier moet bij aanplant dan ook zoveel mogelijk rekening mee gehouden worden. Een structuurboom moet een groeiplaats hebben (benodigde ondergrondse en bovengrondse ruimte passend bij de boomsoort) dat de ambitieleeftijd van 40 jaar redelijkerwijs haalbaar is.

Overige bomen

Onder overige bomen vallen alle reguliere laan- en straatbomen en bomen in bosplantsoenvakken in eigendom van de gemeente. De overige particuliere bomen, die niet als waardevol zijn geregistreerd, vallen buiten de reikwijdte van het Bomenbeleidsplan.

⁹ Het Natuurnetwerk Nederland, voorheen genaamd de Ecologische Hoofdstructuur, is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden.

Randvoorwaarden overige gemeentelijke bomen

Groeiplaats voor 40 jaar

Een boom dient in de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zodanig te worden aangeplant (groeiplaats, ondergrondse en bovengrondse ruimte) dat de ambitieleeftijd van 40 jaar redelijkerwijs haalbaar is. De normen voor groeiplaatsen zoals gesteld in het Handboek Bomen 2014 zijn hierbij leidend. Ook bomen in bosplantsoenvakken kunnen vallen in de categorie overige bomen, als ze een diameter van minimaal 10 centimeter op 1,3 meter hoogte boven maaiveld hebben. Bosplantsoenvakken als geheel dienen zodanig te zijn aangeplant dat deze tenminste 40 jaar gehandhaafd kunnen worden.

Eigendom van gemeente

Overige gemeentelijke bomen en bosplantsoenvakken zoals geregistreerd binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zijn eigendom van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Bomen die eigendom zijn van derden en niet waardevol of onderdeel van een bomenstructuur zijn, zijn niet geregistreerd. Dit zijn daarmee ook geen overige gemeentelijke bomen zoals bedoeld in dit document.

Bijlage C Bomen in bestemmingsplannen

De bestemmingsplannen ‘Krommeweg- De Sandeling’, ‘Bedrijvenpark Ambachtsezoom’, ‘Landelijk gebied Sandelingen-Ambacht’, ‘Zwembad de Louwert’, ‘De Volgerlanden-Oost’ en ‘De Volgerlanden-West’ bevatten een aantal specifieke regels.

Krommeweg-De Sandeling

In het bestemmingsplan ‘Krommeweg-De Sandeling’ staat dat in gebieden met bestemming Tuin aangewezen gronden zijn die bestemd zijn voor tuinen, alsmede voor bescherming en instandhouding van waardevolle bomen. In dit bestemmingsplan is alleen de hoofdgroenstructuur bestemd tot ‘Groen’. (Rest)groen is bestemd tot ‘Verkeer’ en ‘Verkeer en veiligheid’ om zo gebieden te kunnen herinrichten en aanpassen op de veranderende behoeften in relatie met bevolkingsopbouw.

Bedrijvenpark Ambachtsezoom

Voor bestemmingsplan ‘Bedrijvenpark Ambachtsezoom’ is de specifieke regel opgenomen dat de Burgemeester en de wethouder(s) de bestemming ‘Groen’ gedeeltelijk of geheel kunnen wijzigingen. Daarnaast is ook opgenomen dat ter plaatse van aanduiding ‘Groen’ geen gebouwen of overkappingen gebouwd mogen worden. Deze percelen dienen te worden ingericht met opgaand groen. Daarnaast is het verboden om op gronden met bestemming ‘Agrarisch’ bomen of andere houtopstanden te planten. De bestaande bomenrij tussen De Baak en de Langeweg moet intact blijven en de bomenranden rond “groene werkkamers” zijn bestemd als ‘Groen’ met de verplichting om opstaand groen te realiseren.

Landelijk gebied Sandelingen-Ambacht

In het bestemmingsplan van ‘Landelijk gebied Sandelingen-Ambacht’ is opgenomen dat er voor dit gebied aangesloten wordt op de gebiedsvisie van Zwijndrecht, waarbij de groene geleiding en groene verbindingen de uitgangspunten vormen.

Zwembad De Louwert

De strategische uitdunning van boomplanting rondom de parkeerplaats is meegenomen in het bestemmingsplan van ‘Zwembad De Louwert’.

De Volgerlanden-Oost

In bestemmingsplan van ‘De Volgerlanden-Oost’ is opgenomen dat de bomen de lengte van de straat moeten accentueren en moeten zorgen voor geleiding van de ruimte. Daarbij is er opgenomen dat de bomen bij moeten dragen aan een groene uitstraling en het statige karakter van de woningen. De bomen moeten hoog zijn met een lichtdoorlatende kroon en hebben in elk seizoen een aantrekkelijk uiterlijk.

De Volgerlanden-West

In bestemmingsplan ‘De Volgerlanden-West’ zijn meerdere specifieke regels opgenomen. Een van deze regels is dat het bevoegd gezag bij omgevingsvergunningen kan afwijken voor het toestaan van parkeervoorzieningen als aangetoond wordt dat er geen onevenredige aantasting van groen en ecologische waarden plaatsvindt. De hoofdindrichting van bomenlanen in De Volgerlanden-West moet volgens de kavelstructuur ingericht worden. Aan de Zuidvoeg en Noordvoeg moet de groenstructuur van “losse” aard zijn. Dit moet gedaan worden door onder andere verspreide boomgroepen.

De Volgerlanden

‘De Volgerlanden-West’ is, met in totaal grofweg bijna 4.000 opgeleverde woningen grotendeels gerealiseerd. Het bestemmingsplan ‘De Volgerlanden-Oost’ biedt ruimte aan de bouw van ruim 1.000 woningen. In het zuidelijke deel van het plangebied - gebieden A1 en B1 - zijn de meeste woningen gerealiseerd.

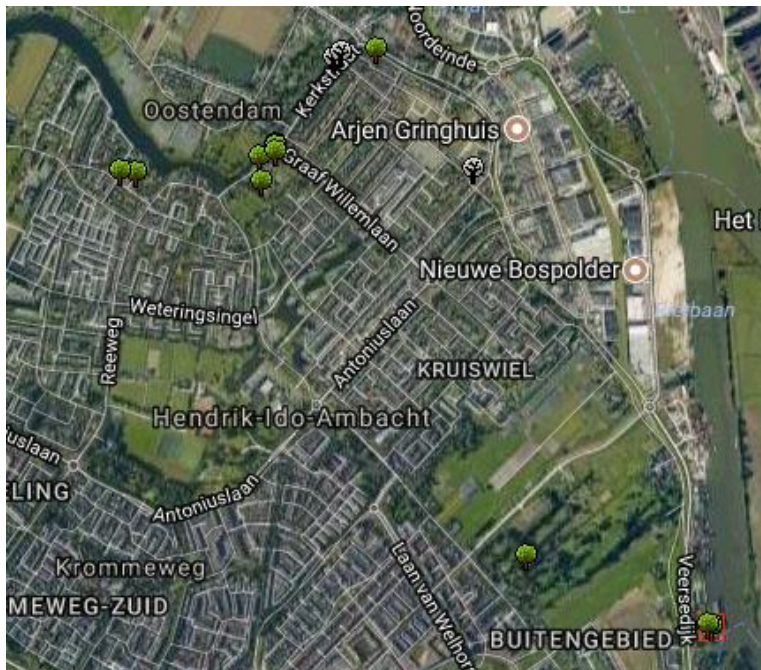
Voor het nog te bebouwen deel van de Volgerlanden-Oost, op de kaart aangegeven als ‘ontwikkelingsgebied’ worden vier dorpjes voorbereid; De Laantjes (gebied C1), De Straatjes (gebied C2), De Erfjes (gebied B2) en De Hofjes (gebied A2). In de hoofdstructuur voor ‘De Vier Dorpjes’ is het nieuw te ontwikkelen groen opgenomen, alsmede het te behouden groen van ‘t Landje en het Perenlaantje.

Voor De Laantjes en De Straatjes geldt een uitwerkingsplan (C1 en C2). Hier is, op basis van de daarvoor verleende vergunning, reeds een aantal bomen gekapt. Bij de realisering van de openbare ruimte wordt in deze dorpjes een groter aantal bomen terug geplant.

De toekomstige woongebieden A2 en B2 (De Hofjes en De Erfjes) zullen, gelet op de zettingsgevoeligheid van de ondergrond, worden voorbelast.. Dit betekent dat ook hier een groot aantal bomen wordt gekapt, welke bij de realisering van beide dorpjes in een groter aantal terug geplant worden. Ten behoeve van een afweging van te behouden en te kappen bomen, is in april 2016 een boomtechnisch onderzoeksrapport uitgebracht ('Boomtechnische beoordeling A 2 -B2, Terra Nostra, projectnummer 300.1886 april 2016).

De in het 'ontwikkelingsgebied De Volgerlanden' als beschermwaardig aangemerkte bomen worden als zodanig aangegeven op de Groene Kaart. Het betreft vier verplantbare bomen en de grote notenboom achter Burgemeester van Akenwijk.

Bijlage D Monumentale bomen Bomenstichting

De monumentale bomen in gemeente Hendrik-Ido-Ambacht volgens de Bomenstichting

Er zijn drie voorwaarden waaraan bomen moeten voldoen om in het Landelijk Register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting te worden opgenomen:

- De boom moet een minimale leeftijd van 80 jaar hebben
- De boom dient voldoende gezond te zijn en een levensverwachting te hebben van minimaal 10 jaar
- De boom moet verder voldoen aan één van de volgende criteria:
 - is beeldbepalend voor de omgeving;
 - is cultuurhistorisch waardevol: standplaats is een belangrijke plek in de (lokale) geschiedenis;
 - is dendrologisch waardevol: zeldzame soort of variëteit;
 - is natuurwetenschappelijk of ecologisch waardevol (het is een moederboom; de boom herbergt bijzondere planten en/of dieren);
 - heeft zeldzaamheidswaarde: omvang, hoogte, ouderdom of is anderszins opvallend in provinciaal of landelijk perspectief

Monumentale bomen in Hendrik-Ido-Ambacht:

- Op de Dorpsstraat staan 2 monumentale bomen, een witte paardenkastanje (*Aesculus hippocatanum*, dorpsstraat 53) en een honingboom (*Sophora japonica*, dorpsstraat 53C).
- Op de Kerkstraat staat 1 monumentale boom en een potentiële monumentale boom. De monumentale boom is een peer (*Pyrus communis*, Kerkstraat 6). De potentiële monumentale boom is een treures (*Fraxinus excelsior* 'Pendula'), gelegen aan de westkant van begraafplaats Waalhof.
- Aan de Onderdijk staat 1 monumentale boom, een treurwilg (*Salix x sepucralis* 'Chrysocoma', Onderdijk 8).
- Aan de Veersedijk 275 staat een bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Purpurea').
- De monumentale perenlaan (berceau van *Pyrus communis*) ligt aan de Vrouwengelegenweg.

Bijlage E Lijst van particuliere waardevolle bomen

Aanduiding	Boomsoort
1	Pterocarya fraxinifolia
2	Liriodendron tulipifera
3	Acer saccharinum
4	Fagus sylvatica
5	Quercus robur
6	Platanus x hispanica
7	Cedrus atlantica 'Glauca'
8	Cedrus atlantica 'Glauca'
9	Carpinus betulus
10	Fraxinus excelsior 'Pendula'
11	Acer platanoides 'Drummondii'
12	Salix x sepulcralis 'Chrysocoma'
13	Aesculus hippocastanum
14	Tilia x europaea
15	Tilia x europaea
16	Tilia x europaea
17	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
18	Taxodium distichum
19	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
20	Malus
21	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
22	Quercus robur
23	Aesculus hippocastanum
24	Aesculus hippocastanum
25	Fagus sylvatica
26	Tilia x europaea
27	Tilia x europaea
28	Aesculus hippocastanum
29	Taxodium distichum
30	Taxodium distichum
31	Robinia pseudoacacia
32	Platanus x hispanica
33	Platanus x hispanica
34	Platanus x hispanica
35	Platanus x hispanica
36	Platanus x hispanica
37	Platanus x hispanica
38	Aesculus hippocastanum
39	Acer platanoides 'Drummondii'
40	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
41	Aesculus hippocastanum
42	Aesculus hippocastanum
43	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
44	Aesculus hippocastanum
45	Aesculus hippocastanum
46	Tilia x europaea
47	Aesculus hippocastanum
48	Pterocarya fraxinifolia
49	Liriodendron tulipifera
50	Aesculus hippocastanum
51	Robinia pseudoacacia
52	Fagus sylvatica

Bomen die onderdeel uitmaken van monumentale panden

Aanduiding	Boomsoort(en)
A	Diverse bomen
B	Aesculus hippocastanum
C	2 st Fagus sylvatica 'Atropunicea'
D	Betula pendula
	Fagus sylvatica 'Atropunicea'
E	2 st Tilia (leivorm)
	1 st Tilia
	1 laanstructuur (meerdere bomen)
F	Fraxinus excelsior
G	Diverse bomen

Bijlage F Criteria voor overlast

Uitgangspunt is dat bomen niet zomaar gekapt worden vanwege overlast. Indien een geval van overlast voldoet aan één van onderstaande criteria, dan kan dat reden geven om, na vakkundig onderzoek en met afweging van de beleidsstatus van de boom, over te gaan tot het aanvragen van een ontheffing voor kappen.

Het aanvragen en toekennen van een ontheffing voor kap leidt echter niet automatisch tot kappen. Bij het verlenen van de omgevingsvergunning bestaat gedurende een periode van 6 weken de mogelijkheid op het indienen van bezwaar. Wanneer dit bezwaar gegrond blijkt, wordt de ontheffing ingetrokken. De aanvraag van een ontheffing voor het kappen van een boom die op de Groene kaart staat is op zichzelf dus nog geen garantie dat de boom ook daadwerkelijk gekapt mag worden.

Overlast door of hinder van bomen worden verdeeld in de volgende categorieën:

- (Zware) schaduwwerking
- (Zware) uitzicht derving
- Bestratingsopdruk
- Insectenoverlast
- Vallende bladeren en takken
- Vruchtval
- Stuifmeel

Overlast door (zware) schaduwwerking

Gemeentelijke bomen kunnen, afhankelijk van de grootte, schaduwoverlast veroorzaken bij een woning of tuin. Inwoners kunnen dit als hinderlijk ervaren. De vraag is wanneer de hinder zo onacceptabel is dat de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht er iets aan moet doen, bijvoorbeeld een (ingrijpende) snoeibeurt of, in het uiterste geval, het verwijderen van een of meerdere bomen.

De gemeente hanteert hier de door TNO gestelde minimumnorm voor de bezonning van woningen. Volgens TNO is er sprake van voldoende daglichttoetreding als er in de periode van 19 februari tot 21 oktober (8 maanden) 2 mogelijke bezonningsuren (direct zonlicht) per dag zijn in de woonkamer (midden van de vensterbank aan de binnenkant van het raam).

Een gemeentelijke boom kan ook schaduw in een particuliere tuin geven. De minimumnorm voor de bezonning van tuinen wordt bepaald op basis van de oppervlakte van de betreffende tuin. Voorwaarde is dat in de periode van 1 april tot 1 oktober een minimaal aantal van 2 bezonningsuren per dag mogelijk moet zijn.

De gemeente spreekt van overlast in de volgende situaties:

- Als bij een tuin met een oppervlakte tot 2 vierkante meter, en dit is de grootste of enige tuin, 100% van de totale oppervlakte in de schaduw ligt door de gemeentelijke boom
- Als bij een tuin met een oppervlakte tot 4 vierkante meter, en dit is de grootste of enige tuin, 85% van de totale oppervlakte in de schaduw ligt door de gemeentelijke boom
- Als bij een tuin met een oppervlakte tot 9 vierkante meter, en dit is de grootste of enige tuin, 75% van de totale oppervlakte in de schaduw ligt door de gemeentelijke boom
- Als bij een tuin vanaf 9 vierkante meter, 75% van de totale oppervlakte in de schaduw ligt door de gemeentelijke boom

(Zware) uitzicht derving

Bomen kunnen zorgen voor een belemmering van het uitzicht vanuit de woning. Bewoners kunnen dit als hinderlijk ervaren. In de Nederlandse wetgeving is niets vastgelegd over het recht op uitzicht. In de meeste gevallen zal de gemeente daarom niet ingrijpen bij overlast door verminderd uitzicht. Daarbij zal ook overwogen worden of de betreffende bomen al aanwezig waren bij het betrekken van de woning door bewoners.

Echter, als de bomen nieuw zijn aangeplant en daarbij uitzicht derving niet in overweging is genomen (door bijvoorbeeld de soortkeuze en de keuze voor de groeiwijze daar op aan te passen), of omdat er niet voldoende is gesnoeid en daardoor de vermindering van uitzicht meer is dan verwacht mag

worden, kan de gemeente overwegen om in te grijpen. Dit zal meestal resulteren in extra snoeimaatregelen.

Alleen indien door een boomspecialist wordt vastgesteld dat een boom onterecht en/of op onjuiste wijze is aangeplant in de afgelopen 5 jaar, en daardoor ernstige uitzicht derving oplevert (minimaal 90%), zal de gemeente de boom verwijderen en indien mogelijk vervangen door een beter passende boom die minder problemen geeft.

Overlast door bestratingsopdruk

Boomwortels groeien van nature nooit direct onder het maaiveld. Dit gebeurt alleen wanneer ondergrondse groeiomstandigheden problemen opleveren. De grond kan te nat zijn, of zo verdicht dat de beworteling er niet doorheen kan groeien. De boomwortels 'zoeken' dan naar andere mogelijkheden en groeien omhoog. Zo ontstaat opdruk van de bestrating. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren voor voetgangers en fietsers. Ook in particuliere tuinen kunnen boomwortels van gemeentelijke bomen overlast verzorgen. Er kan bijvoorbeeld opdruk van het terras of het tuinpad ontstaan.

Jaarlijks besteden de medewerkers van Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht veel aandacht aan het herstellen van bestratingsopdruk in de openbare ruimte. Het is alleen slechts een oplossing voor de korte termijn. Bovendien worden zowel de wortels als de bomen bij deze werkzaamheden nogal eens, vaak onbewust en per ongeluk, beschadigd. En dit laatste kan weer gevolgen hebben voor de stabiliteit van de bomen.

In plaats van het blijven bestrijden van de symptomen, kan ook worden gekozen voor een structurele oplossing:

- De bestaande ondergrond kan worden vervangen door een combinatie van Geogrid, los geweven geotextiel en een (grof) puincunet.
- De wortelzones kunnen worden overbrugd met een zogenoemde dragende constructie.
- Het voet- of fietspad kan, in het uiterste geval, worden omgevormd tot plantstrook. Wel moet er dan in de directe omgeving ruimte beschikbaar zijn om het pad te verleggen.
- Boomwortels, niet dikker dan 5 centimeter, die voor overlast zorgen op particulier terrein mogen door bewoners gekapt worden. Voorwaarde is wel dat de boom niet zodanig beschadigd mag worden dat zijn levensverwachting en/of de veiligheid in gevaar komen.
- Zijn de voorgaande oplossingen niet mogelijk, dan kan worden besloten om één of meerdere bomen te verwijderen. Is er ter plaatse voldoende ruimte en wordt er voldaan aan de bepalingen uit het Handboek Bomen, dan plaatst de gemeente één of meerdere nieuwe bomen terug. Natuurlijk is de juiste boom op de juiste plek hierbij van belang om herhaling van bestratingsopdruk te voorkomen.

Als een boom die bestratingsopdruk veroorzaakt is geregistreerd als beschermwaardige boom, kan er worden gekozen voor een tijdelijke oplossing om enerzijds de problematiek te verhelpen of in ieder geval aanvaardbaar te maken, anderzijds om de boom zo lang mogelijk te behouden.

Overlast door insecten

De meest voorkomende overlast of hinder door insecten bestaat uit het 'druipen' door bladluizen en de aanwezigheid van de eikenprocessierups met de voor mensen hinderlijke 'brandharen'.

Insectenoverlast: bladluizen

In bomen kunnen bladluizen voorkomen. Bladluizen scheiden van maart tot en met september een plakkerige substantie af, de honingdauw. Dit vormt een zwarte aanslag ('roetdauw') op particuliere eigendommen zoals auto's, zonwering, tuinmeubilair en bestrating. Bewoners ervaren de zwarte aanslag als hinderlijk. De gemeente is van mening dat dergelijke overlast aanvaardbaar is en hoort bij het hebben van bomen in de leefomgeving. Wel kan, als onderdeel van een herinrichtingsproject, overwogen worden de betreffende bomen te vervangen door een andere boomsoort, afhankelijk van de situatie. Het vervangen van een boom kan alleen als de groeiplaats geschikt is voor de nieuwe boom om gezond uit te groeien. Overlast door 'roetdauw' uitsluitend op vervoermiddelen (auto's, motoren, fietsen) vormt voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht geen aanleiding om over te gaan tot structurele maatregelen.

Insectenoverlast: eikenprocessierups

De eikenprocessierups is het voorstadium van een nachtvlinder. De eitjes komen in het voorjaar uit, waarna de harige rupsen zich in een lange processie over de stam van eikenbomen voortbewegen op zoek naar eikenbladeren als voedsel. Een groot nadeel vormen de brandharen, deze veroorzaken bij direct huidcontact irritaties bij mens en dier: een jeukende huid, rode uitslag, rood ontstoken oogwit en een branderig gevoel. Wanneer de haren worden ingeademd, kan het slijmvlies van neus, keel en luchtwegen geïrriteerd en zelfs ontstoken raken. Beheersing van de eikenprocessierups is niet eenvoudig. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft een 'Leidraad beheersing Eikenprocessierups' opgesteld, een stapsgewijze handreiking om beheerkeuzes te kunnen maken.

Hendrik-Ido-Ambacht bestrijdt de eikenprocessierups door deze veilig te verwijderen. Een ingrijpende en structurele maatregel, bijvoorbeeld het verwijderen van alle eiken, is niet effectief en zeker niet duurzaam. De eikenprocessierups geeft een seizoensgebonden overlast. Jaarlijks kiezen de (nieuwe) rupsen voor nieuwe bomen. Ook verschilt de hoeveelheid rupsen van jaar tot jaar. Het verwijderen van alle eikenbomen in Hendrik-Ido-Ambacht biedt daarom geen oplossing, hiervoor wordt niet gekozen.

Overlast door vallende bladeren

In de herfst laten loofbomen en sommige coniferen bladeren en naalden vallen. Het vrijgekomen organisch materiaal kan zich ophopen in de openbare ruimte, maar ook op particuliere terreinen. Normale bladval is voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht geen directe reden om in te grijpen.

Wel kan een extreem grote ophoping van bladeren en/of naalden een ongestoorde functie van trottoirs, fietspaden of rijbaan verminderen of tot gevaarlijke situaties leiden. In dat geval ontstaat onacceptabele hinder. De gemeente gaat in die gevallen vaker dan gemiddeld over tot verwijdering van de bladeren, bijvoorbeeld door extra veeggrondes te laten uitvoeren. Afgevallen bladeren op gazons en in groenvakken mogen wel blijven liggen.

Overlast door takken

Uitgroeiende takken en twijgen kunnen tot overlast leiden doordat deze bijvoorbeeld tegen gevels of over daken of tuinen heen groeien. Wanneer de overlast via gerichte snoei kan worden weggenomen en het beeld van de boom intact blijft, besluit de gemeente om te snoeien, ongeacht leeftijd en grootte van de boom of bomen. Dit is conform het Burgerlijk Wetboek 5 artikel 37 (geen hinder toebrengen aan naburig erf) en artikel 44 (weghalen van overhangende beplanting).

Wordt er schade toegebracht aan particulier eigendom, wat niet met extra snoei voorkomen kan worden, dan kan er besloten worden om de boom te verwijderen. De mate van overlast, de conditie en de levensverwachting van de boom of bomen zijn hierbij belangrijk. Een uitzondering hierop vormen de beschermwaardige bomen en boomstructuren. Hiervoor wordt per geval zorgvuldig een afweging gemaakt tussen de wens om de boom zo lang mogelijk te behouden en de opgetreden en mogelijk nog door dikte- of lengtegroei te verwachten schade.

Alle gemeentelijke bomen worden tijdens de geplande onderhoudsmomenten gesnoeid. Is er sprake van een onderhoudsachterstand, dan kan de gemeente besluiten om de snoei eerder uit te voeren dan in de planning is vastgelegd. Daarbij dient wel rekening gehouden te worden met mogelijk aanwezige vogelnesten (beschermde vogels) die in het broedseizoen niet verstoord mogen worden.

Overlast in relatie tot schotelantennes en zonnepanelen

Het plaatsen van schotelantennes op particulier terrein is voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht geen reden om over te gaan tot het ingrijpend snoeien of verwijderen van een of meerdere bomen. In het kader van verbetering van de duurzaamheid wordt bij vervanging van bomen wel rekening gehouden met de plaats van zonnepanelen.

Overlast door vruchtval

In de herfst kunnen de van bomen afkomstige vruchten zoals (sier)appels, eikels, kastanjabolsters overlast veroorzaken. Omdat dit zaken zijn die bij bomen behoren, zullen in principe geen extra maatregelen worden getroffen. Wanneer er grote ophopingen ontstaan, zal er vaker een veegronde worden uitgevoerd. Wanneer er volgens de gemeentelijke planning bomen moeten worden vervangen op locaties waarvan bekend is dat er veel overlast door vruchtval wordt ervaren, dan zal een zorgvuldige keuze worden gemaakt voor de nieuw aan te planten boomsoort.

Vogeluitwerpselen

Sommige bomen zijn een populaire plek voor vogels. Het kan gebeuren dat onder bepaalde bomen sprake is van een groter dan gemiddelde hoeveelheid vogeluitwerpselen. Hinder door vogeluitwerpselen valt onder te dulden overlast.

Overlast door stuifmeel (allergieën)

Wanneer personen allergisch reageren op bomen (stuifmeel) dan is dat geen reden om de boom te verwijderen. Doordat stuifmeel over grote afstand via de wind wordt verplaatst heeft een enkele lokale boom nauwelijks invloed op het beperken of voorkomen van een allergie.

Eén boom, meerdere vormen van overlast (stapeling)

Het is mogelijk dat één boom verschillende typen overlast veroorzaakt, waardoor het totaal aan ervaren overlast dusdanig groot is dat ingrijpen eerder wenselijk is. Voor dit soort specifieke situaties is maatwerk nodig. Besluiten van de gemeente over het toepassen van bepaalde ingrepen in die gevallen kunnen daarom geen precedentwerking opleveren.

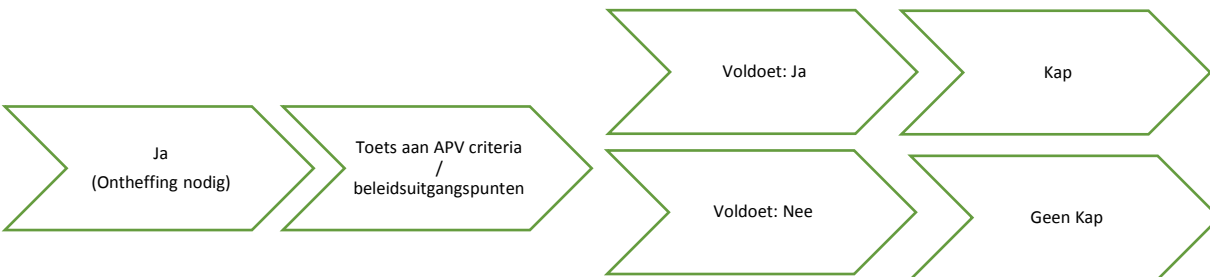
Schematisch overzicht van criteria voor kap bij overlast

Last van:	Reden voor onderzoek naar mogelijkheden voor kap
Uitzicht derving	Onterechte en/of onjuiste aanplanting met minimaal 90% uitzicht derving
Schaduwwerking	In de woning In de periode van 19 februari - 21 oktober minder dan 2 bezonningsuren per dag.
	In de tuin In de periode van 1 april - 1 oktober waarbij minimaal 2 bezonningsuren per dag mogelijk zijn en waarbij: <ul style="list-style-type: none"> • 100% van de grootste of enige tuin met een oppervlakte tot 2 vierkante meter in de schaduw ligt, of: • 85% van de grootste of enige tuin met een oppervlakte tot 4 vierkante meter in de schaduw ligt, of: • 75% van de grootste of enige tuin met een oppervlakte tot 9 vierkante meter in de schaduw ligt, of: • 75% van een tuin met een oppervlakte vanaf 9 vierkante meter in de schaduw ligt.
Bestratingsopdruk	Als symptoombestrijding en structurele aanpassingen van de omgeving geen oplossing bieden én het geen beschermwaardige boom of boomstructuur betreft.
Insecten	Bij het voorkomen van de eikenprocessierups wordt niet gekapt. Bij ernstige overlast door luizendauw kan vervanging van de boom door een andere soort in een regulier herinrichtingsproject worden meegenomen, mits de groeiplaats toereikend is.

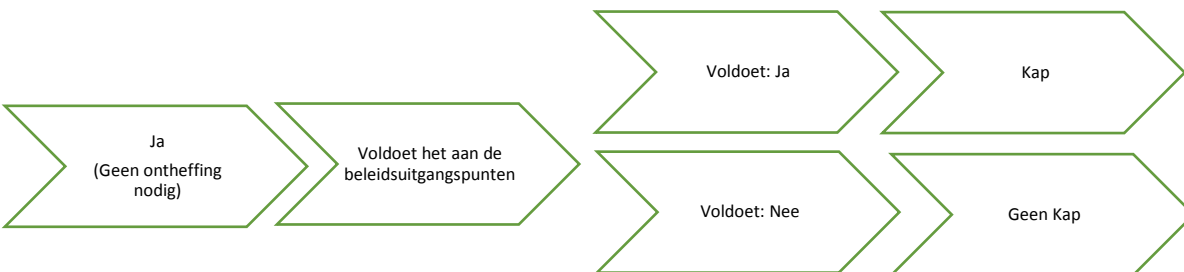
Vallende bladeren	Nooit
Takken	<ul style="list-style-type: none"> • Als er ondanks regulier snoeien sprake is van schade aan particulier eigendom, of: • Als er meer dan reguliere snoei nodig is om de overlast te verminderen. <p>Bij waardevolle bomen en boomstructuren wordt meer schade en snoeiwerk geaccepteerd.</p>
Schotelantennes en zonnepanelen	Nooit bij schotelantennes; preventieve maatregelen in geval van aanwezige zonnepanelen
Vruchtval	Nooit
Vogeluitwerpselen	Nooit
Allergie	Nooit
Stapeling	Maatwerk

Bijlage G Beslisboom

Staat de boom op de Groene kaart?

Staat de boom niet op de Groene kaart en is het een gemeentelijke boom?

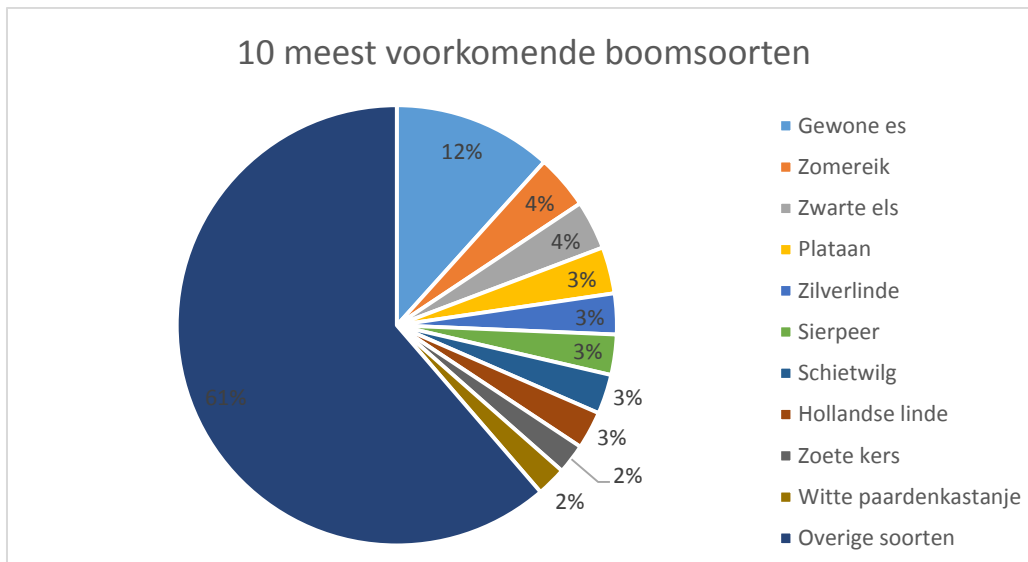
Staat de boom niet op de Groene kaart en is het een particuliere boom?

Bijlage H Kenmerken bomenbestand Hendrik-Ido-Ambacht

Boomsoorten

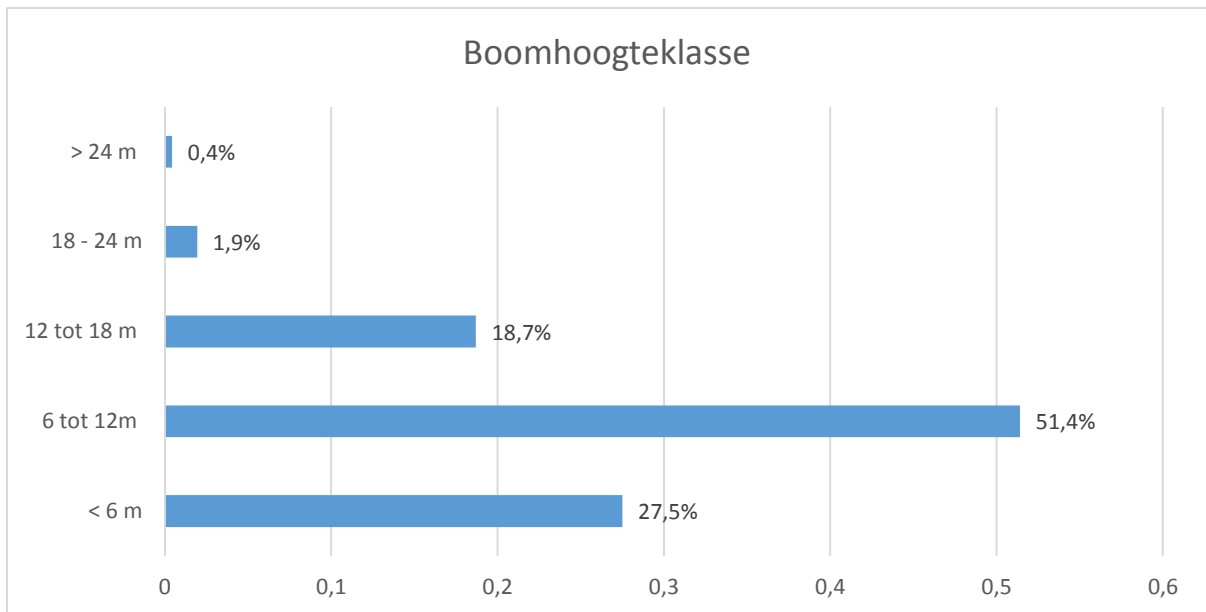
In totaal zijn er meer dan 300 boomsoorten in de gemeente aanwezig. In de top 10 van meest voorkomende boomsoorten in de Hendrik-Ido-Ambacht staat de gewone es op de eerste plaats. In de grafiek hieronder is te zien welke boomsoorten de overige posities innemen. Samen nemen de 10 meest voorkomende boomsoorten zo'n 40% van het totale bomenbestand in beslag. Ter vergelijking: in veel gemeenten in het westen van het land neemt de top 10 bomen 70 tot 80% van het bomenbestand in beslag (bijvoorbeeld in Weesp en Zoeterwoude).

De 10 meest voorkomende boomsoorten in de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Hoogteklassen

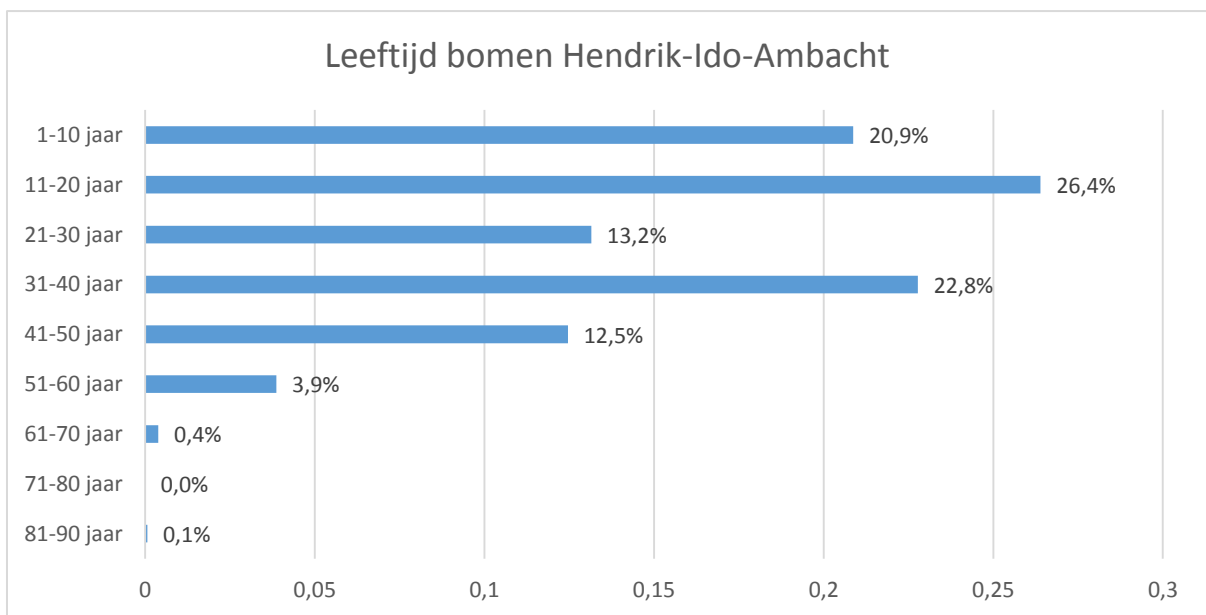
De gemeentelijke bomen groeien niet allemaal optimaal. Bij een aanzienlijk deel van de bomen stagneert de groei al bij een geringe hoogte. Hierdoor behalen veel bomen hun beoogde eindbeeld van 18 tot 24 meter niet. Dit is een veel voorkomend verschijnsel bij bomen in stedelijk gebied, doordat de boven- en ondergrondse groeiruimte vaak gedeeld moet worden met diverse andere elementen in de openbare ruimte, zoals rioolbuizen, ondergrondse vuilcontainers en kabels en leidingen. Daarnaast is een groot deel van het bomenbestand nog jong (zie 'leeftijdsopbouw' hieronder), wat ook bijdraagt aan een groot aandeel lagere bomen.

De hoogten van de bomen in de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.

Leeftijdopbouw

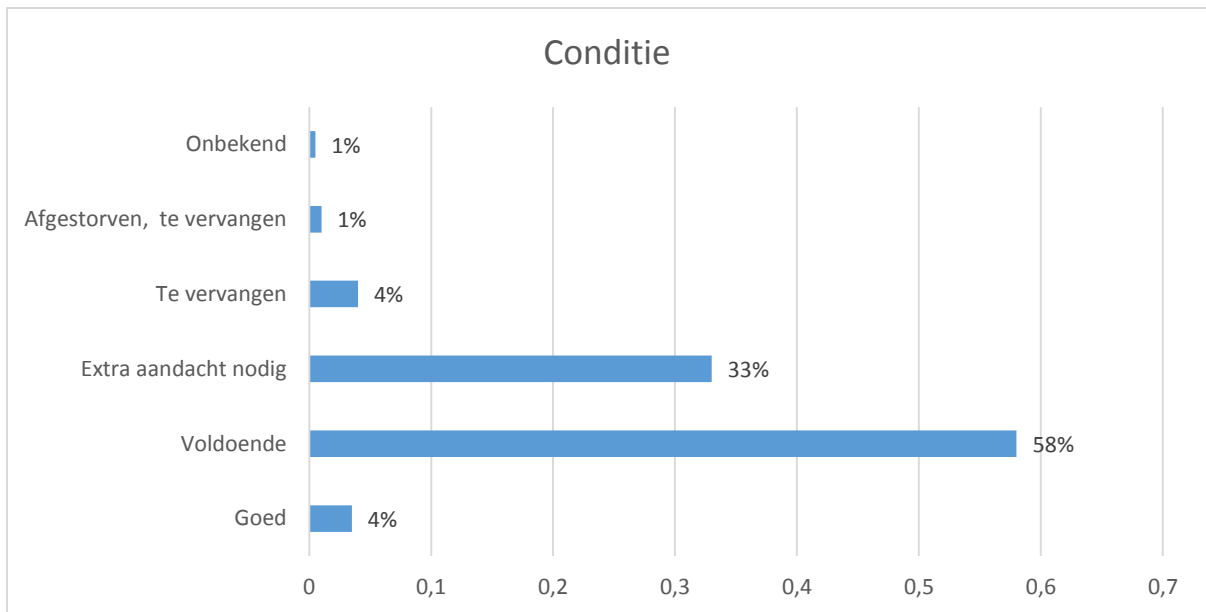
De meeste bomen in de gemeente zijn vrij jong. Bijna de helft van de bomen, zo'n 44%, is jonger dan 20 jaar. Slechts 4% van de bomen is ouder dan 50 jaar. Dit komt door veel recente aanplant (nieuwe wijken). Het merendeel van de bomen kan nog even mee.

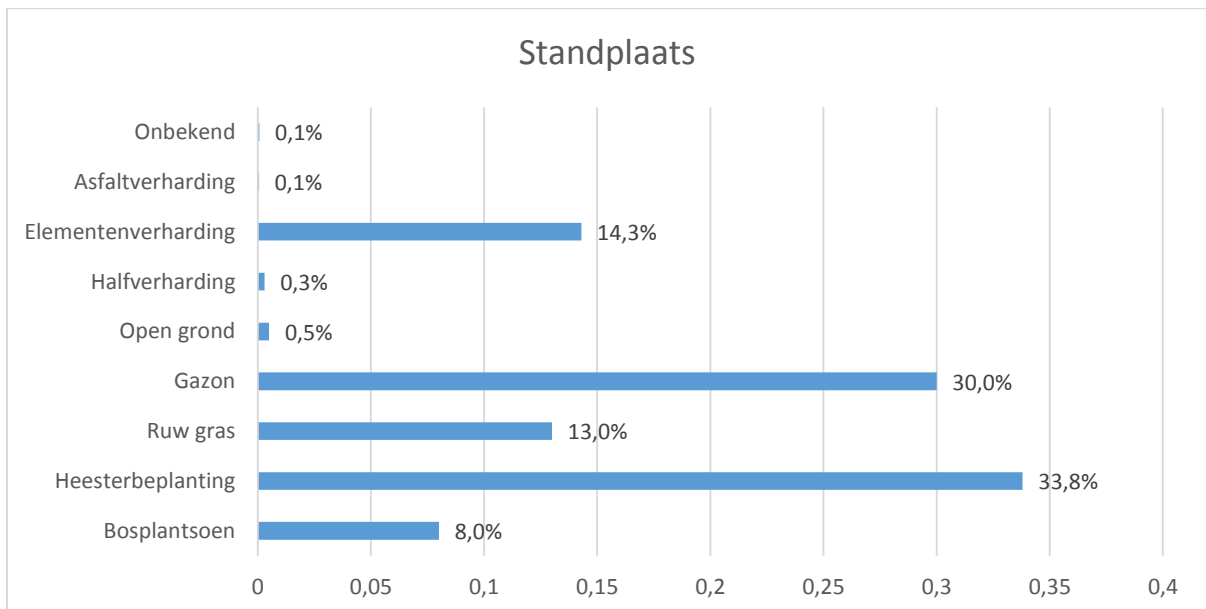
De leeftijd van de bomen in de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.

Conditie en standplaats

Uit de resultaten van de inventarisatie blijkt dat 33% van de bomen extra aandacht behoeven. Het overgrote deel van de bomen (circa 85%) staat in beplanting of gras. Dit is gunstig voor de conditie en daarmee de groei en ontwikkeling van deze bomen. Bomen met verminderde conditie staan vooral in de verharding. Bij vervanging van deze bomen in de toekomst moet rekening worden gehouden met de groeiplaatsinrichting.

De conditie van de bomen in de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.

De standplaats van de bomen in de Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.

Boomtype en boombeeld

De meeste bomen in Hendrik-Ido-Ambacht zijn van het boomtype 'niet vrij uitgroeiende boom'. Dit zijn bomen waarbij begeleidingssnoei of onderhoudssnoei wordt uitgevoerd. Verder staan er binnen de gemeentegrenzen zo'n 800 vormbomen (bijvoorbeeld knobomen, leibomen en bolvormen). Bij het overgrote deel van de bomen, circa 70%, was in 2017 sprake van een snoei-behoefte. In een gemiddelde gemeente, met goed functionerende bomen en onderhoudscycli, is 40% bomen met snoei-behoefte gebruikelijk. De meeste bomen zijn met een reguliere snoei-beurt weer op beeld gebracht.

Ziekten en aantastingen

Essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte zijn boomziekten die in het algemeen veel voorkomen en zo ook in Hendrik-Ido-Ambacht. Veel minder vaak komen aantastingen door diverse schimmels, zoals dikrandtonderzwam en korsthoutskoolzwam voor. Tijdens de inventarisatie bleek dat ruim 20% van de essen is aangetast door essentaksterfte. Bij de kastanjes is bijna 30% aangetast door de kastanjabloedingsziekte. Beide ziekten kunnen zich uitbreiden over een groter deel van het bomenbestand en kunnen zorgen voor voortijdig afsterven van de bomen.

Bijlage I Functies van bomen

Markering inrichting

Bomen zijn van belangrijke waarde voor de leefomgeving. Ze maken van Hendrik-Ido-Ambacht een unieke plek om te wonen, te werken en te recreëren.

Bomen markeren bijzondere plekken en zijn soms een belangrijk herkenningspunt. Sommige bomen hebben een specifieke groei- of snoeivorm of zijn van een bijzondere soort.

Bomen vertellen ook de geschiedenis van het dorp: ze kunnen de cultuurhistorische waarde van een locatie extra benadrukken.

Wanneer ze op een bepaalde wijze langs de berm van wegen zijn geplaatst, kunnen ze de rijgedrag en daarmee de snelheid en doorstroming van het verkeer beïnvloeden.

Goed voor mens en milieu

De geestelijke en lichamelijke gezondheid van mensen heeft baat bij een groene leefomgeving. Uit onderzoeken (bijv. door Wageningen *Environmental Research*) blijkt dat gezondheidsklachten dalen door het verblijf in een groene omgeving. Bomen zorgen voor verkoeling op warme dagen, bieden schaduw als de zon net iets te fel is, ze weerkaatsen en verstrooien geluidsgolven en ze kunnen helpen bij het filteren van (fijn)stof uit de lucht, mits goed geplaatst.

Bijdrage aan verkoeling

TNO¹⁰ laat aan de hand van diverse onderzoeken zien wat de invloed is van bomen en ander groen op het stadse klimaat. Voldoende groene plekken met bomen in de stad koelen door middel van luchtverplaatsing, de rest van de bebouwde omgeving af. Strategische plaatsing van bomen bij gebouwen kan door de schaduwwerking de temperatuur van de buitenkant van die gebouwen substantieel omlaag brengen, tot wel 20°C lager. Dit kan helpen het gebruik van airconditioning in de zomer omlaag te brengen. Ook de verdamping door bomen draagt bij aan verlaging van de omgevingstemperatuur.

Bijdrage aan waterafvoer

In een regenbui loopt al het water wat op asfalt valt direct weg het riool in (of blijft staan, bij slechte afvoermogelijkheden of ondercapaciteit van het riool). Een aanwezige boom kan deze waterafvoer naar het riool tot 60% verminderen, deels door opvang in de kroon, deels via opvang in de boomspiegel¹¹. De boom gebruikt het opgevangen water deels voor verdamping, maar een groot deel van het water zakt waar mogelijk verder de grond in. Het effect op de waterafvoer van naaldbomen, die ook in herfst en winter naalden hebben en daardoor water verdampen, is groter dan van loofbomen¹².

Afvangen van luchtverontreiniging

Luchtverontreiniging (in de stad vooral door verkeersuitstoot) wordt afgevangen door bomen en planten; de verontreiniging slaat neer op de vegetatie. Onderzoeken waarin de hoeveelheid neerslag van verontreiniging wordt uitgezet tegen de uitstoot leveren een genuanceerd beeld op. Het is niet vanzelfsprekend dat grootschalige inzet van groen zorgt voor verminderde neerslag van luchtverontreiniging. Gebleken is dat de plaatsing van de vegetatie hierbij een belangrijke rol speelt. Wanneer deze zodanig is dat er een dicht bladerdak ontstaat, kan de inzet van groen bij bijvoorbeeld verkeersbronnen de luchtkwaliteit juist verslechteren. De lokale verontreiniging met vooral fijnstof neemt daardoor toe, terwijl juist die nadelig is voor de gezondheid. Een juist ontwerp van bouwwerken in combinatie met bomen verdient dus extra aandacht^{13 14}. Bomen halen echter nog meer stoffen uit de lucht en dat levert economische baten op. De waarde van de filterfunctie voor gasvormige verontreiniging, zoals NO₂ en SO₂, wordt in totaliteit geschat op circa 1,- euro per stadsboom per jaar. De waarde van vastlegging van het broeikasgas CO₂ wordt geraamd op 0,18 euro per stadsboom per jaar¹⁵.

¹⁰ 'Kennismontage hitte en klimaat in de stad' (2011)

¹¹ 'How useful are urban trees? The lessons of the Manchester Research Project', Ennos, et al (2014)

¹² 'Can urban trees reduce the impact of climate change on storm runoff?' Zabret, Srai (2015)

¹³ 'Het effect van vegetatie op de luchtkwaliteit', RIVM Rapport 680705019/2011 (2011)

¹⁴ 'Improving local air quality in cities: To tree or not to tree', Vos, et al (2013)

¹⁵ 'Groen loont', uitgave van De Groene Stad bij de landelijke campagne onder dezelfde naam (2011)

Waarde onroerend goed

Onderzoek naar 3.000 woningtransacties in 8 Nederlandse regio's liet zien dat woningen met groen in de buurt 4% tot 30% meer waard zijn in vergelijking tot hetzelfde woningtype in een niet-groene omgeving. De laagste waardetoevoeging ontstaat wanneer het huis nabij een slecht toegankelijk laagwaardig landschap staat en de hoogste waardetoevoeging wordt gerealiseerd door de nabijheid van toegankelijke, hoogwaardige natuur en door uitzicht over oppervlaktewater. Deze effecten treden op tot een afstand van 400 meter¹⁶.

Goed voor fauna

Niet alleen voor mensen zijn bomen van onschatbare waarde. Vogels, vleermuizen, vlinders en andere organismen schuilen en nestelen in de bomen. En tussen het buitengebied en het centrum functioneren ze als 'stapstenen', waarlangs dieren zich sprongsgewijs kunnen verplaatsen en verspreiden. Ook dienen ze als oriëntatiepunt in de route van slaapplek naar foerageergebied. Bomen halen de natuur het dorp in.

¹⁶ 'The value of trees, water and open space as reflected by house prices in the Netherlands', Luttik (2000)